

GREEN CARE SOSIAALITYÖN MAHDOLLISUUTENA

Kevät 2011
Kandidaatin tutkielma
Lapin yliopisto
Armi Suopanki
0234478

Sisällys

Kuvioluettelo	2
1. JOHDANTO	3
2. GREEN CARE	5
2.1 Green Care käsitteenä.....	5
2.2 Konseptin kehitys	6
2.3 Toimintamuodot.....	7
2.4 Ideologiset ja toiminnalliset elementit.....	9
3. SOSIAALITYÖ JA GREEN CARE	12
3.1 Sosiaalityö ja sen elementit	12
3.2 Luonto sosiaalityön perinteissä	14
3.3 Green Care sosiaalityön uutena mahdollisuutena.....	15
3.4 Miten Green Care sopii sosiaalityöhön?.....	17
4. TOOREETTINEN PAIKANNUS	22
4.1 Green Caren teoria ja nykyaikaisen ekoterapian malli.....	22
4.2 Sosiaalityön ekososiaalinen lähestymistapa	24
4.3 Ekososiaalisen elementit.....	27
4.4 Teorioiden arviointia.....	29
5. LOPUKSI	31
LÄHTEET	34

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Sosiaalityön ja Green Caren teorettinen jäsentyminen.....	31
Kuvio 2. Sosiaalityön ja Green Caren ammatillinen jäsentyminen	32

1. JOHDANTO

Luonto on useiden lähteiden mukaan ollut sanansa mukaisesti luonnollinen osa ihmisen elämää ja ihminen on puolestaan osa luontoa. Aikoina ennen elämäntapojen muotoutumista moderneiksi, urbaaneiksi sekä teknologia- ja lääketiedekeskeisiksi luontoa on myös pidetty monella tapaa parantavana ja hyvinvointia edistävänä (ks. esim. Cooper Marcus & Barnes 1999). Nykyisin ihmisen ja luonnon suhde on kahtalainen. Yhtäältä sanotaan, että ihminen on erkaantunut luonnosta ja samoin myös omasta alkuperästään (Yli-Viikari ym. 2009, 18–19; Salonen 2005). Toisaalta taas useat tutkimukset todistavat luonnon yhä merkitsevän meille paljon (ks. esim. Ulrich 1999; Siltaniemi ym. 2007; Järviluoma 2006; Eronen ym. 2002).

Arkitieto ja -kokemukset ovat pitäneet yllä käsitystä luonnon eheyttävästä voimasta. Voidaan puhua vaikkapa *luontosuhteen sosiaalisesta pääomasta*, joka Juha Kuisman (2001, 115–120) mukaan hiljaisella tiedollaan voi tarjota ihmiselle paljon. Tieteellinen maailma on alkanut heräillä luonnon hyvinvointivaikutuksiin vasta äskettäin. Pro Gradu -tutkielman luonnon merkityksestä palvelutalon vanhuksille tehnyt Katja Kuusela (2007, 3) toteaa, että luonto elämänlaadun lähteenä on yhä suosituampi aihe. Kuitenkaan aiheeseen liittyvää teoriaa ei sosiaalityön kontekstissa suuremmin ole käsitelty. Tämä on yksi syy siihen, miksi sosiaalityön kandidaattitason opiskelijana kiinnostuin aiheesta, jota seuraavaksi selvennän.

Työni tarkoitus on käsitellä luontoa ja luontoelementtejä hyödyntävää, ihmisten hyvinvoinnin edistämiseen pyrkivää konseptia, *Green Care* – josta jäljempänä käytän lyhennystä GC, ja sen mahdollisuuksia sosiaalityölle. Lapissa on meneillään *Lappilainen Green Care* -esiselvityshanke, jonka johdosta pääsin kiinni aiheeseen. Esiselvityshankkeen tavoitteena on kartoittaa GC –periaatteisiin nojaavaa toimintaa ja sen edellytyksiä alueen omista lähtökohdista. Hanke mukailee Lapin korkeakoulukonsernin innovaatiostrategian osa-alueita, joita ovat 1. Elämysten Lappi 2. Hyvinvoinnin Lappi sekä 3. Luonnonvarojen Lappi. (ELY-keskus 2010.)

Oman työni aihe liikkuu yleisemmällä tasolla siten, että se käsittelee GC:a alueellisesti eriytymättömänä, tai lähinnä suomalaista sosiaalityötä koskevana. Kiinnostuksen kohteena on, voidaanko GC:sta ja sosiaalityöstä löytää yhteistä rajapintaa ja minkälaisia mahdollisuuksia GC:sta voi sosiaalityölle nousta. Tarkastelen muun muassa, löytyykö sosiaalityön ammatillisista lähtökohdista GC:lle sopivaa paikkaa. Pyrin myös löytämään GC:lle ja sosiaalityölle yhteistä teoriapohjaa.

Työn keskeisiä käsitteitä ovat Green Care (GC), sosiaalityö ja ekososiaalinen teoria, johon liittyy GC:n teoriasta nykyaikaisen ekoterapian malli ja sosiaalityöstä ekososiaalinen lähestymistapa. Kaikki edelliset saavat määritelmänsä työn edetessä. Käytän GC:n ja sosiaalityön avaamiseksi sekä niiden keskinäiseksi vertaamiseksi käsitettä *elementit*, joilla tarkoitan sellaisia periaatteellisia ja inhimillis-toiminnallisia asioita tai ilmiöitä, jotka nousevat toiminnoissa keskeisiksi ja vaikuttavat niiden taustalla.

Lisäksi luonto, luontoelementit, maaseutu, maatalous, hyvinvointi, terapeutisuus sekä kuntoutus ovat vahvasti läsnä työssä. Luonnolla tarkoitetaan luonnonympäristöä sekä kaikkia luonnossa esiintyviä elementtejä, kuten kasvit, eläimet, vesi, taivas, kivet ja niin edelleen. Muita luontoelementtejä ovat muun muassa luontoon liitettävät äänet, kuvat sekä materiaalit (Salonen 2010, 63–65; Cooper Marcus & Barnes 1999, 5, 8; Ulrich 1999, 53).

Muut mainitut käsitteet saavat oman tulkintani ja runsaan sekä vaihtelevan lähteistön johdosta laajahkot merkitykset. Usein vieraskielisessä kirjallisuudessa esimerkiksi *terapia* ymmärretään hyvin laaja-alaisesti, kun taas suomalaisessa kirjallisuudessa se voi näyttäytyä hieman rajatummin. Myös *hyvinvointi* on erittäin moniulotteinen käsite. Täten teen valinnan pitää loput käsitteet väljinä, enkä tee niille erityisiä, rajaavia määrittelyksiä. *Green care sosiaalityön mahdollisuutena* -otsikko pyrkii kuvaamaan nykytilannetta, jossa GC ja sosiaalityö ovat vielä keskenään jäsentymättömiä. Tavoitteenani GC:n lähemmäksi sosiaalityötä, nähden sen sosiaalityölle uutena mahdollisuutena.

2. GREEN CARE

2.1 *Green Care* käsitteenä

GC käsitteenä on hyvin moninainen kokonaisuus. Sitä tulkitaan ja käytetään joka maassa hieman eri tavoin ja painotuksin (Yli-Viikari ym. 2009, 10; Sempik 2008, 223). Yhteistä kaikille tulkinnoille näyttää kuitenkin olevan ideologia maaseudun ja luonnon käyttämisestä monimuotoisesti hyvinvoinnin lähteenä. Toisin sanoen GC:a voidaan pitää katto- tai sateenvarjokäsitteenä luontoa hyödyntävälle, terapauttiselle, kuntouttavalle ja elämänlaatua edistävälle toiminnalle. (Sempik ym. 2010, 11; Yli-Viikari ym. 2009, 7; Hine ym. 2008, 246). Kysymys on niin sanotusti *vihreästä hoivasta* (Salovuori 2010).

Tällaiseen hoivaan voi Rachel Hinen ym. (2008, 248) mukaan kuulua lääketieteellistä hoitoa, sosiaalista kuntoutusta, koulutusta sekä työllistämistä. Belgialaiset Katrien Goris ja Hilde Weckhuysen (2006, 181) määrittelevät GC:n laaja-alaisesti käsittämään kaikenlaista apua tarvitsevien asiakasryhmien parissa tapahtuvaa työskentelyä, jossa mukana on viherympäristö. Joe Sempik ym. (2010, 11) muistuttavat kuitenkin, että GC on systemaattinen väliintulo, jonka tarkoituksena on tukea ihmisen hyvinvointia. Täten mikä tahansa ei ole luettavissa GC -toiminnaksi. Tämä ajatus pätee käsitykseni mukaan hyvin myös sosiaalityöhön.

GC:een liittyvässä kirjallisuudessa törmää useisiin melko lailla samaan viittaaviin käsitteisiin. Näitä ovat esimerkiksi Social Farming, Care Farms, Green Cooperation, Green Farms ja Relief Farms (Yli-Viikari 2009, 7, 10; Fjeldavli 2006, 76). Voidaan puhua myös käsitteistä Ecotherapy, Nature Therapy, Green Exercise ja Wilderness Therapy (Sempik ym. 2010, 41–45; Burls 2008, 230; Hine ym. 2008, 246).

GC:n ympärille ei Suomen kieleen ole muodostunut käsitteistöä vastineeksi näille useille ulkomaalaisille termeille. Edellä käsitellyjä termejä ei myöskään voitane määrittellä yhdellä oikealla tavalla. Koska työn tarkoitus on käsitellä nimenomaan GC:a ja erityisesti sosiaalityön kontekstissa, en palaa näihin rinnakkais- tai sukulaiskäsitteisiin lukuun ottamatta ekoterapian käsitettä.

2.2 *Konseptin kehitys*

GC -konseptin juuret ovat saaneet alkunsa maatalousammattilaisten tarpeista kehittää uudenlaisia ammatinharjoittamismuotoja maatalouden oheen. GC -toimintaa löytyy eri muodoissa ympäri Eurooppaa sekä jonkin verran myös Britanniasta ja Yhdysvalloista (Hassink & Van Dijk 2006, 347–352.) Norjaa ja Hollantia voidaan pitää GC:n pioneerimaina (Salovuori 2010, 27). GC:een liittyvää tieteellistä tutkimusta tehdään niin ikään pääasiassa Norjassa ja Hollannissa. (Hassink & Van Dijk 2006, 349, 352; Haugan ym. 2006, 116–117; Elings & Hassink 2006, 175–177).

Suomessa GC on alkanut nousta kiinnostuksen kohteeksi ideologiana ja toimintana viimeisen muutaman vuoden aikana erityisesti maatalousalojen tutkimuksessa. Käsitteenä GC on kuitenkin vielä uusi (Yli-Viikari ym. 2009, 52). Tällä hetkellä eri puolella Suomea on meneillään olevia, tai juuri päättyneitä esiselvityshankkeita, jotka pyrkivät luomaan pohjaa GC -toiminnalle sekä -tutkimukselle Suomessa. Hankkeissa ovat vahvasti mukana muiden muassa Maa- ja elintarviketalouden Tutkimuskeskus (MTT), Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK) sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (Green Care – hyvinvointia ihmisille, mahdollisuus maaseudun hoivayrityksille 2009; Green care -palveluiden tuottaminen tarjoaa maatiloille uusia mahdollisuuksia 2010; Suomalaisia toimijoita ja hankkeita 2009; Salovuori 2010, 27.)

Kesällä 2010 perustettiin *Green Care Finland* -yhdistys, jonka toiminnassa mukana on maamme merkittäviä tutkimustahoja, yrittäjiä, kehittäjiä sekä oppilaitoksia. Sen tarkoituksena on muun muassa määritellä raamit GC -käsitteelle, sekä tietyt kriteerit konseptin käytölle. Kriteereihin kuuluu vahvasti ammatillinen pätevyys. (Kranni 2010.) Ammatillista osaamista tarvitaan sekä sosiaalipalveluista, että maataloudesta. Tässä eri alojen ammattilaiset voivat toimia yhteistyössä keskenään. (Yli-Viikari 2011, 4.) GC:n maatalousjuurista huolimatta luonto hyvinvoinnin lähteenä nähdään hyvin avoimesti ja laaja-alaisesti. GC:a voidaan harjoittaa esimerkiksi tuomalla luontoelementtejä urbaaneille alueille (Mikä ihmeen Green care? 2009).

2.3 Toimintamuodot

GC -toiminta tähtää eri tavoin haavoittuvien ja sosiaalisten riskiryhmien auttamiseen (Sempik ym. 2010, 21). Tällaisia voivat olla esimerkiksi lastensuojelun asiakkaat, vanhukset, mielenterveyskuntoutujat, vammaiset, päihdeongelmaiset, vangit, fysiologiset kuntoutujat, kodittomat pitkäaikaistyöttömät ja työuupumuksesta kärsivät (Hassink & Van Dijk 2006, 350; Goris & Weckhuysen 2006, 184). Tavoitteet ja menetelmät muotoutuvat asiakkaan tarpeen mukaan (Sempik ym. 2010, 11).

Nykyisen aineiston perusteella on löydettävissä muutamia GC -toiminnan päämuotoja. Näitä ovat *maatiloille keskittyvä kuntoutustoiminta, puutarhaterapia, eläinavusteiset toiminnot* sekä *muut luontoavusteiset menetelmät*, joihin luetaan muun muassa *ekopsykologiset menetelmät ja luonnon kasvatuksellinen käyttö* (Mitä on Creen Care: menetelmät 2011). Sempik ym. (2010, 30) kutsuvat GC:n eri toimintoja *interventioiksi*.

Maatilojen kuntouttava työ on kaiketi GC:n perustavanlaatuisin muoto. GC- maatilojen tavoitteissa, tehtävissä, asiakasryhmissä, rahoitusperustassa ja niin edelleen on kuitenkin vaihtelua maittain. Tavoitteet vaihtelevat terapiasta koulutukseen ja asiakkaat kehitysvammaisista vankeihin. (Hassink & Van Dijk 2006, 348–350; Sempik ym. 2010, 37.) Perustoiminnot kaikissa ovat kuitenkin kutakuinkin samoja (Hine ym. 2008, 247).

Puutarhaterapia (Horticultural therapy) on kuntoutusmuoto, jossa kasvit ja niiden kasvatukseen sekä hoitoon liittyvä toiminta on olennaisessa osassa (Rappe 2003a, 45; Elings 2006, 44; Burls 2008, 230). Puutarhojen terapeuttinen käyttö ei periaatteessa ole uusi asia, vaan sitä on käytetty varhain keskiajalla muun muassa psykiatristen hoitolaitosten yhteydessä (Cooper Marcus & Barnes 1999, 10–15).

Hortonominen työ mahdollistaa Erja Rappen (2003a, 49–50) mukaan kokemuksia vastuunotosta, merkityksellisyydestä ja onnistumisista. Se voi myös kehittää muun muassa kognitiivisia kykyjä ja luovuutta. Toisaalta se voi opettaa epäonnistumisen sietämistä ja negatiivisten tunteiden käsittelyä. Aina puutarha kuntouttavana elementtinä ei kuitenkaan tarvitse aktiivista tekemistä, vaan pelkkä oleilu puutarhassa elvyttää ja alentaa stressiä (Cooper Marcus & Barnes 1999, 4; Rappe 2003a, 47).

Eläinavusteinen toiminta on GC:n toimintamuodoista uusimpia (Yli-Viikari 2009, 21). Eläinten rooli on moninainen. Ne tarjoavat seuraa, hoitovastuuta sekä apua fyysisessä kuntoutumisessa. Kuten muissakin GC -menetelmissä, myös eläinavusteisessa terapiassa on mahdollisuus valita, minkälaiseen kuntoutusmuotoon keskitytään. Eläinten kanssa toimiessa korostuvat muun muassa eläimen ihmistä rauhoittavat vaikutukset. Eläimet yhtenä luontoelementtinä suovat ihmiselle tilan tulla hyväksytyksi täysin omana itsenään. (Sempik ym. 2010, 38–39; Yli-Viikari 2011, 10–13; Hassink & Van Dijk 2006, 351–352).

Hevoterapia on yksi yleisimmistä eläinavusteisten toimintojen muodoista (Hassink & Van Dijk 2006, 351). Etenkin Suomessa kuntouttavaa toimintaa hevosten parissa sekä siihen liittyvää yritystoimintaa, tutkimusta ja koulutusta on olemassa melko paljon. Hevoterapia on vielä ainoa KELA:n rahoittama GC:n toimintamuoto. (Partanen ym. 2006, 136–138.) Hevoset ovat usein mukana kasvatustoiminnassa tai kasvatuksellisessa kuntoutuksessa, jolloin voidaan puhua *sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta* (Yli-Viikari 2011, 20–21; Partanen ym. 2006, 137–138).

Kasvatuksellisessa toiminnassa niin aikuisten kuin lasten parissa luontoa ja sen elementtejä on mahdollista käyttää edellisen lisäksi monin tavoin esimerkiksi koulutoimessa sekä sosiaali- ja nuorisotyössä (Yli-Viikari 2009, 44–45; Salonen 2005, 14; Moore 1999, 324–327; Mitä on Green Care: Toimialat 2011). Voidaan puhua muun muassa *seikkailukasvatuksesta* ja *elämypedagogiikasta* (Mitä on Green Care: Menetelmät 2011).

Lapsilla katsotaan olevan luontainen yhteys ja kiinnostus luontoon. Lapsuuden kokemukset luonnossa vaikuttavat luontosuhteeseen myös aikuisena. Luonto leikki- ja kasvuympäristönä tukee sosio-emotionaalista kasvua sekä oppimista, tarjoaa elämyksiä, fyysisiä haasteita ja turvallisuutta urbaaniin kasvuympäristöön verrattuna. (Bird 2007, 46–66; Salonen 2005, 122–127; Mitä on Green Care: Menetelmät 2011.) Toiminta tällaiseen ajatusmalliin liitettynä voidaan sosiaalityön taholta liittää ehkäisevään lastensuojelutyöhön (Okulov 1998, 25).

Ekopsykologiset menetelmät eli –interventiot perustuvat luonnon psyykkisesti elvyttäviin vaikutuksiin. Tähän liittyy vahvasti muun muassa *kokemuksellisuus*, jota käsitellään seuraavassa luvussa. Ekopsykologisten menetelmien avulla ihmisellä on mahdollisuus muun muassa psyykkiseen ongelmanratkaisuun ja psyykkisten häiriöiden helpottumiseen. Useimmiten menetelmiin liittyvät erilaiset harjoitukset luonnossa. Menetelmien toteutuksessa luontoympäristö ja -elementit ovat oleellisia. Jokaisella ihmisellä elvyttävä luontokokemus koostuu omanlaisesta, itseä miellyttävästä ympäristöstä ja luontoelementeistä. (Salonen 2010, 69–77; Salonen 2007, 58–67; Salonen 2005, 61–83; ks. myös Wahlström 2007, 82–88.)

Katariina Soinin (2011) mukaan GC –toiminnot voidaan luokitella *1. Vihreäksi hoivaksi*, *2. Vihreäksi voimaksi* ja *3. Vihreäksi virkistykseksi*. *Vihreä hoiva* viittaa korjaavaan, hoitavaan ja kuntouttavaan GC –toimintaan. Siinä ammattitaidolla on erityistä merkitystä. Tällaisen GC –toiminnan kustantajaksi voisi määrittää julkinen sektori. *Vihreä voima* puolestaan painottuu ennaltaehkäisevään ja voimaannuttavaan toimintaan. Sen asiakkaana ja maksajana voisi olla joko yksityinen tai julkinen sektori. *Vihreä virkistys* suuntautuu yksityisille, sanansa mukaisesti virkistystä hakeville asiakkaille.

2.4 Ideologiset ja toiminnalliset elementit

Tarkastellessa GC –toimintaan liittyviä merkittäviä elementtejä *luonto* on varmasti niistä olennaisin. Yli-Viikari (2011, 4) toteaa, että luonnon tärkein anti tässä yhteydessä on sen ihmistä elvyttävä ominaisuus. *Elvyttävyys* puolestaan toteutuu muun muassa *kokemuksellisuuden* kautta. Elvyttäviin kokemuksiin kuuluvat esimerkiksi riittävyyden ja ”olemisen” tunteet, niin sanotut myönteisesti irrationaaliset ajatukset, vapautumisen, turvallisuuden, jatkuvuuden ja arjesta irtaantumisen kokemukset. Ihminen on luonnossa hyvä juuri sellaisena kuin on. Kaikki tunnetilat ja ajatukset ovat hyväksyttäviä, sillä luonto ei tuomitse, arvostele tai eriarvoista. Luontoon liittyvät hyvinvointia edistävät kokemukset voivat olla myös elämyksiä hoivaamisesta, huolenpidosta sekä vastuullisuudesta. (Salonen 2010, 54–58; Salonen 2005, 61–74; Yli-Viikari 2011, 4–5; Mitä on Green Care? 2011.)

Pelkkä kokemus ei kuitenkaan aina riitä kuntouttamaan ihmistä. Myös *toiminnalla* ja *tekemisellä* on tärkeä rooli ihmisen hyvinvoinnille. Niillä on merkittävä paikkansa myös GC:ssa. Työ maatalan ja luonnon elementtien parissa voi valmentaa ”oikeaan” työelämään, tai se voi muuten toimia terapeuttisena elementtinä tekemisen kautta. (Yli-Viikari 2011, 4–5, 14–17; Sempik ym. 2010, 31; Elings 2006, 45.)

Jonkinlaisen työn sisällyttämistä ihmisen elämään hyvinvoinnin oleellisena osatekijänä ei voitane kiistää. Lienee silti paikallaan pohtia yhteiskunnassamme sitä, määritelläänkö *työ* enemmän markkina- vai ihmislähtöisyyden kautta. Katson GC –tyyppisen toiminnan hyväksi vaihtoehdoksi niin sanotulle viralliselle palkkatyölle, sillä se mahdollistaa myös vajaakuntoisten toiminnallisuuden heidän omista lähtökohdistaan.

Elingsin ja Hassinkin (2008, 313–314, 320–321) tutkimuksessa GC -toiminnan tärkein anti asiakkaille oli sisällön saaminen jokapäiväiseen elämään toiminnan ja sosiaalisten kontaktien muodossa. Tässä myös yhteisöllisyyden sekä osallisuuden elementit näyttäytyvät vahvasti. *Osallisuuden* kokemus vahvistaa ihmisen itsetuntoa esimerkiksi vertaisuuden ja merkityksellisyyden tunteen kautta. *Yhteisöllisyys* tarjoaa sosiaalista tukea sekä vastapainoa individualistiseen, yksilöitä ja heidän eroja painottavaan ajatusmalliin. Yksilöitä erotteleva toiminta voi tuottaa syrjäytymistä. (Yli-Viikari 2011, 17–21; Sempik ym 2010, 31; Mitä on Green Care? 2011; Elings & Hassink 2008, 316–317, 320; Hine ym. 2008, 255.)

GC -toiminnassa yhtenä tavoitteena on ihmisen omien *voimavarojen tukeminen* (Fjeldavli 2006, 76; Goris & Weckhuysen 2008, 183). GC –menetelmät elvyttävine luontoelementteineen luovat voimaantumista moninaisessa luonnon, ihmisen ja yhteisön vuorovaikutusprosessissa. GC –toimintojen parissa voi oppia uutta sekä kehittää identiteettiään suhteessa muihin. Itseluottamuksen myötä vahvistuvat omatoimijuus ja toimintaan vaikuttaminen. Ympäristö tukee ihmisen vahvuuksia, jolloin esimerkiksi sairaus ei enää ole hallitsevana ihmisen ”ominaisuutena” (Yli-Viikari 2011, 5, 31; Sempik ym. 2010, 31.)

GC –menetelmissä voidaan yhtäältä keskittyä tietyn ongelman hoitoon, toisaalta pyrkiä tukemaan hyvinvointia ja kuntoutumista kaikista ihmisen hyvinvointiin vaikuttavista näkökulmista. Ihminen nähdään kokonaisvaltaisena yksilönä, jonka elämäntilanne vaikuttaa avun tarpeeseen. GC -menetelmät voivat olla fyysisesti aktiivisia ja kuntouttavia, samoin kuin enemmän emotionaaliseen kokemuksellisuuteen tai sosiaaliseen kanssakäymiseen painottuvia. Jokainen asiakas kokee GC:n hyödyt omalla tavallaan ja jokaiselle voidaan järjestää GC –toimintaa omista lähtökohdista. (Yli-Viikari 2011, 1–5; Hine ym. 2008, 247–248; Elings & Hassink 2008, 315–320; Elings 2006, 47–48.) Näin ollen sekä *kokonaisvaltaisuus*, että *yksilöllisyys* kuvaavat GC:n olennaisia elementtejä.

GC –toiminnan harjoittamisen edellytyksenä on *ammattisuus*, *tavoitteellisuus* ja *vastuullisuus*. (Yli-Viikari 2011, 32; Soini 2011). Kulloistakin toimintamuotoa ja toimialaa käytettäessä on hallittava niihin liittyvä ammatillinen kompetenssi. Ammatillisuuteen kuuluu myös pitkäjänteinen sitoutuminen toimintaan. (ELY-keskus 2010; Soini 2011.)

Edellisten lisäksi vielä *luontoarvot*, *tasa-arvoisuus* ja *kestävän kehityksen periaatteet* liittyvät olennaisena osana GC:n ideologiaan. Kaikki GC –toiminnan osapuolet eli asiakas, työntekijä, eläimet sekä muu luonto ovat tasavertaisessa asemassa keskenään. GC kantaa ekologista vastuuta myös luonnon kestävän käytön sekä hoidon myötä. (ELY-keskus 2010; Burls 2008, 241; Sempik ym. 2010, 32; Mikä ihmeen Creen Care? 2009.) Tässä on yhteyttä ekopsykologiseen arvomaailmaan, jota käsitellään tuonnempana.

3. SOSIAALITYÖ JA GREEN CARE

3.1 Sosiaalityö ja sen elementit

Sosiaalityö on aina suhteessa aikaan, paikkaan, kulttuuriin sekä poliittisiin linjoihin. Siksi sen määritelmät varioivat ja elävät. Sen metodologiset lähestymistavat, käsitykset asiakkuudesta, ammattilaisuudesta sekä näiden välisestä suhteesta ovat vaihdelleet. Lisäksi sosiaalisten ongelmien syyt on nähty eri aikoina eri tavoin. (Payne 1997, 7–15; Pincus & Minahan 1973, 3; Juhila 2006, 12.)

Sosiaalityö on kuitenkin aina ollut liitettyä auttamiseen ja muutokseen. Sen paikka on ihmisen ja yhteiskunnan välillä, missä se pyrkii edistämään ihmisten elämää yhteiskunnassa. (Kananoja 2010a, 21–22; Pincus & Minahan 1973, 3–5). Nykyisin sosiaalityö nähdään moninaisena kokonaisuutena. Käsityksiä sosiaalityön orientaatioista on monia ja ne vaihtelevat organisaatioittain. (Kananoja 2010a, 22.) Sosiaalityöllä on monitieteinen teoriapohja ja esimerkiksi monet psykologian teoriat ovat myös käytössä (Payne 1997, 3).

Kansainvälisen määritelmän (IFSW 2000) mukaan ”*sosiaalityön tavoitteena on lisätä hyvinvointia edistämällä yhteiskunnallista muutosta sekä ihmissuhdeongelmien ratkaisua, elämänhallintaa ja itsenäistymistä*”. Sosiaalityö hyvinvointipolitiikan välineenä -toimenpideohjelma (Karjalainen & Sarvimäki 2005, 33) katsoo, että sosiaalityön tulisi ensikädessä olla sosiaalista vuorovaikutusta ja -toimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan asiakkaan elämäntilanteeseen.

Sosiaalityöstä voidaan paikantaa tietynlaisia, pitkälti postmoderneja piirteitä, jotka ovat yleisiä sosiaalityön tämänhetkisille ajattelutavoille (Karvinen-Niinikoski 2009, 131–134). Yksi on asiakkaan ja työntekijän tasavertainen *kumppanuussuhde* ja *dialogisuus*. Työntekijää ei enää yksin nähdä asiantuntijana, vaan myös asiakas on asiantuntija omasta elämästään. Yhtä ainoaa totuutta tai sen tietäjää ei myöskään ole, vaan jokainen tilanne ja ongelmanratkaisu rakennetaan yhdessä neuvotellen. Olennaista on reflektiivinen eli arvioiva, vuorovaikutuksellinen ja kriittinen työskentelyote. (Parton 2002, 240–245; Karvinen-Niinikoski 2009, 137–141.)

Kumppanuusajatus näkyy Aulikki Kananojan (2010a, 24) mukaan erityisesti yhteisötason työssä, jossa osallisuus, yhteisvastuu ja -toiminta ovat keskeisiä. Kuten aiemmin todettu, yksi GC:n periaatteista on tasavertaisuus niin asiakkaiden ja työntekijöiden kuin luonnon kanssa. Työntekijän ja asiakkaan kumppanuusajatus sopii näin ollen hyvin GC:n ideologian kanssa. *Yhteisöllisyys* sekä *osallisuus* samoin ovat yhteisiä tekijöitä sosiaalityön ja GC:n ideologioissa.

Sosiaalityö näkee ihmisen ja tämän ympäristön sekä hyvinvoinnin kokonaisvaltaisena, monisyisenä systeeminä, jossa periaatteessa kaikki vaikuttavat kaikkeen. Kysymys on systeemiteoreettisesta ajattelusta (Kilpeläinen 2009, 70.) Täten merkitystä on ihmisen omilla valmiuksilla, tämän lähiympäristöllä ja -verkostoilla sekä yhteiskunnalla suuremmassa mittakaavassa. Ihmisen hyvinvointi koostuu psyykkisestä, sosiaalisesta ja fyysisestä. *Kokonaisvaltainen ote* sosiaalityön asiakastyössä on tärkeää (Karjalainen & Sarvimäki 2005, 34). Jokainen asiakas on lisäksi *yksilö*, joka tarvitsee apua omista lähtökohdistaan. (Kananoja 2010b, 134–135). GC -toiminnan elementeistä voi löytää samanlaisen ajattelutavan kokonaisvaltaisuudesta ja toimintojen asiakaslähtöisyydestä.

Koska kokonaisuus on hyvin monisyinen ja sosiaaliset ongelmat yhä monimutkaisempia, tarvitaan asiantuntijuutta ja yhteistyötä monien tahojen kanssa (Kananoja 2010b, 139; Karjalainen & Sarvimäki 2005, 28–34). Teesit *moniammatillisuudesta*, *monitoimijaisuudesta* ja *verkostoitumisesta* kuvaavatkin hyvin nykyistä sosiaalityötä. Myös GC:ssa moniammatillisuus on olennaista, kun esimerkiksi maatalous- ja sosiaalialan ammattilaiset toimivat yhdessä.

Sosiaalityön yhtenä ideaalina voidaan pitää yksilön ja yhteisöjen omien vahvuuksien sekä voimavarojen tukemista jotta nämä pärjäisivät paremmin yhteiskunnassa, pystyisivät vaikuttamaan asioihinsa ja jopa muuttamaan rakenteita ihmisläheisemmäksi. Tähän liittyy käsite *empowerment*, joka useimmiten suomennetaan *voimaistumisena* tai *valtaistumisena*. Sosiaalityö toimii tässä asiakkaan puolustajana ja valtaistajana. (Hokkanen 2009, 329; Niemelä 2009, 230; Langan 2002, 209, 215; Leadbetter 2002.) Empowerment –käsite tuntuu olevan hyvin laajasti käytetty, mutta se ei liene menettänyt sisällöllistä merkitystään vaikka se käsitteellisesti olisikin voinut kärsiä jonkinlaisesta inflaatiosta. Tästä tematiikasta löytyy myös selkeästi yhteyttä GC:n elementteihin.

Kuten ajallemme on tunnuksenomaista, myös sosiaalityö on saanut osakseen *vaikuttavuuden ja tehokkuuden* vaatimukset (Kananaja 2010b, 137; Juhila 2006, 66; Karjalainen & Sarvimäki 2005, 34). Painotetaan näyttöön perustuvia menetelmiä (*evidence-based practice*; ks esim. McDonald 2006, 155–170). Niin ikään GC -toiminta tarvitsee tieteellistä näyttöä toimintansa tueksi (De Vries 2006, 22; Cooper Marcus & Barnes 1999, 29). Tämä on toki ymmärrettävää paitsi resurssienhallinnan takia, myös siksi, että asiakkaille halutaan toimivia käytäntöjä, joista on heille aidosti apua. Tieteellinen tutkimuspohja myös tuo yleistä uskottavuutta, jolloin on helpompi saada ihmiset luottamaan kulloisiinkin menetelmiin.

3.2 Luonto sosiaalityön perinteissä

Suomessa luonto voidaan löytää sosiaalisen työn historiasta, joskaan ei GC –ideologian mukaisena. Maatalouspainotteinen työ on kuulunut suureksi osaksi varhaista köyhäinhoitoa aina Kruunun ja Tsaarin vallan ajoilta itsenäisen Suomen hyvinvointivaltion alkuun asti. Ihmisten perustoimeentulo muodostui vielä pitkään teollistumisenkin aikana maataloudesta. (Pulma 1994, 15–70; Jaakkola 1994, 71–142; Urponen 1994, 163 - 260.)

Köyhäinhoito edellytti, että kaikki kynnelle kykenevät sosiaalisesti autettavat osallistuvat työhön. Myöhemmin vaivaistalojen, erilaisten kunnalliskotien ja hoitolaitosten toiminnat perustuivat niin ikään maataloustöihin. Työvoimapula oli aikanaan yksi syy siihen, miksi vähäosaiset haluttiin työllistää pelloille ja tiloille. Työllistämisen katsottiin myös laittavan ihmiset järjestykseen ja kasvattavan oikeaan suuntaan. (Pulma 1994, 15–70; Jaakkola 1994, 71–142; Urponen 1994, 163–260.)

Ennen varsinaisen sosiaalityön syntymistä, agraariperustaisen yhteiskunnan johdosta, sosiaalisessa työssä ja sen johdossa toimivat pääasiassa maatalousalan ammattilaiset. Köyhäin- ja vaivaishoidosta sekä huoltotyöstä kehittynyt sosiaalityö ei kuitenkaan kehittyvässä metodiperustassaan käsitellyt luontoa, vaan ammatillista osaamisperustaa alettiin rakentaa yhteiskunta- ja humanististen tieteiden pohjalle. Sosiaalityö erkani luonnosta tehokkaasti myös kansalaisten puolelta. Sosiaalihuollon kritiikki kohdistui muun muassa huoltolaitosten maatalouspainotteisuuteen. (Satka 1994, 261–330.)

Köyhäinhoidon lisäksi vankeinhoidolla on pitkäköö perinne luonnon ja työn parissa. Jouni Kauhanen (2005) on tehnyt laajan väitöskirjan Pelson suoalueiden kuivatuksista, niiden valjastamisesta maatalouskäyttöön ja vankien osallisuudesta muiden toimijoiden ohella näihin operaatioihin 1857–1990 -luvuilla. Vangit oli hyvä sijoittaa Pelsolle, sillä heidät haluttiin siirtää kaupungeista maaseudulle ja samalla heistä oli hyötyä työvoimana elinkeinon kehittämisessä. Pelson suovankilat olivat hierarkisia ja ankaria työlaitoksia, joissa työnteko oli raskasta. Nykyisinkin Pelsolla sijaitseva vankila sai oman maatalouspainotteisen toimintatapansa näistä tapahtumista.

Tuomo Salovuori (2008, 22) lisää, että vangit ovat myös tehneet puutarhatöitä ja joissakin vankiloissa on ollut mahdollista suorittaa puutarha-alan tutkinto (ks. myös esim. Elings 2006 45, 50). Salovuoren artikkelin yhteydessä *Sosiaalitieto* -lehdessä (mt., 22) kerrotaan, että puutarhanhoidosta Suomen sosiaalihuollossa on ollut kirjoittelua jo 1900 -luvun toiselta vuosikymmeneltä.

3.3 Green Care sosiaalityön uutena mahdollisuutena

Sosiaalityön toimintakentässä ajankohtaisena haasteena ovat muun muassa yhä mutkikkaammat sosiaaliset ongelmat (Karjalainen & Sarvimäki 2005, 29–30). Luontopainotteisesta teoriasta käsin syynä tähän voi osaltaan olla ihmisen alkuperäisen luontosuhteen kadottaminen (Salonen 2005, 22). GC tarjoaa omista lähtökohdistaan vastausta molempiin; se pyrkii hoivaamaan sekä ihmistä, että luontoa ja tuomaan niitä lähemmäksi toisiaan.

Vaikka maatalousala on lähtenyt tarpeistaan kehittämään GC -konseptia, tuovat Yli-Viikari ym. (2009, 61) esiin myös yhteiskunnallisen tilauksen GC:lle. Sekä sosiaali- ja terveystalvveluista, että luontoon pohjautuvista menetelmistä on kysyntää. Kirjoittajat (mt., 15–17, 57) luonnehtivat GC:a *sosiaaliseksi innovaatioksi*, joka on Suomessa alkanut saamaan synnyinsijaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä maatalousalan rajapinnalle. Sosiaaliset innovaatiot tarkoittavat yhteiskunnan ja kansalaisen hyvinvointia edistäviä, luovan toiminnan johdosta syntyviä uusia ideoita, jotka usein johtavat myös sosiaali- ja terveystalvvelitiikan uudistumiseen (Saari 2008, 19–20; Hämäläinen 2005, 198).

Käsitys GC:sta sosiaalisena innovaationa herättää ajatuksen, että GC:a voisi kuvata myös *sosiaalisen mahdollisuuden* käsite. Sosiaalipoliittisessa keskustelussa uusi *sosiaalisen mahdollisuuden politiikka* suuntaa sosiaalisten riskien ja ongelmien hallinnasta mahdollisuuksien ja voimavarojen vaalimiseen, sekä vaihtoehtoisten sosiaaliturvan tuottajien huomioimiseen perinteisen työkäsityksen rinnalle (Hiilamo & Saari 2010, 13–35). GC:n sosiaaliset mahdollisuudet avautuvat luonnon ja luontoelementtien hyödyntämisen kautta luotsaten katseen ongelmista keinoihin tukea ja eheyttää elämää (Yli-Viikari 2011, 1, 14).

GC -palveluilla voidaan Yli-Viikarin ym. (2009, 24–29) mukaan vastata yhteiskunnan tarpeista lähtevään hyvinvointipalvelujen kysyntään sekä luoda uusia työpaikkoja muun muassa kehittämällä GC -palveluita olemassa olevan osaamisen pohjalle. Lisbeth Haugan ym. (2006, 110) lisäävät, että GC -toiminta tuo hyödyn kaikille sen osapuolille; käyttäjille, tilaajille sekä tuottajille.

Vaikka GC –konsepti sosiaalityön kontekstissa on vasta aluillaan, on luontopainotteinen sosiaalityö jo virinnyt Suomessa käytännön tasolla. Esimerkiksi sosionomi, eräopas ja sosiaalityöntekijä Sanna Korhonen kehittää parhaillaan konseptia luonnonmukaisesta sosiaalityöstä itäisessä Suomessa Saimaan alueella yhteistyönä HeTi-koti -yhdistyksen kanssa (Viialainen 2010, 42). Omien sanojensa mukaan työnimike Korhosen (2011) kehitysprojektissa on "*sosiaalityötä luonnollisesti*". Tässä ajatuksena on sosiaalityön lähentyminen kohti asiakkaan arkisen elämän ympäristöä. Samoin tavoitteena on laajentaa sosiaalityön toimintaympäristöä kyseenalaistaen sen perinteiset, jäykähköt toimintatavat ja -ympäristöt.

Korhonen (2011) näkee toiminta-ajatuksessaan mahdollisuuden tarjota sosiaalityölle ja sen asiakkaille yhteisen, jaetun tilan kohdata, mikä voi helpottaa ongelmanratkaisuprosesseja. Hän arvelee, että kehityksen alla oleva kyseinen sosiaalityön konsepti tulee joskus olemaan yksi GC -toiminnan muodoista. Mielestäni konseptin taustalla olevat ajatukset tukevat hyvin sosiaalityön strategista suuntausta kohti monialaisempaa työorientaatiota, joka tulee ilmi tässä tekstissä myöhemmin. Kenties tässä on yksi sosiaalityön uusista vihreistä lähestymistavoista, jotka edesauttavat myös teoreettisen aineiston syntymistä aiheen ympärille.

Tässä kohtaa on huomioitava, että sosiaalista työtä sen eri muodoissa esiintyy toki luonnon parissa enemmänkin ja on esiintynyt jo pitkään. Tunnuksenomaista tällaisille näyttää olevan liittyminen erilaisiin alueellisiin ja yhteisöllisiin projekteihin. Esimerkiksi Seija Okulov (1998, 23–26) kertoo Suonenjoen Vanhamäen ekososiaalisesta toimintakeskuksesta, jonka toiminnan ytimessä on luontoyhteys: ”*yhteys maahan*”. Maatalous on yksi paikallisten tarpeiden johdosta syntyneen keskuksen kehitetyistä toimintamuodoista. Ekososiaalinen toiminta on mahdollistanut monenlaisille sosiaalityön asiakkaille esimerkiksi sisäistä voimaantumista.

Edellisessä esimerkissä voi nähdä selkeän yhteyden GC –tyyppiseen toimintaan. Siinä luonnolla on vahva rooli kuntouttavassa työssä. Ekososiaalisen keskuksen toiminta ei Okulovin (1998, 25–26) mukaan ole kuitenkaan niin sanotun virallisen sosiaalityön tunnustamaa, vaikka se ostaakin keskukselta palveluja. Luontoon liittyvää sosiaalista työtä siis löytyy, mutta se ei välttämättä ole virallista tai teoreettiseen pohjaan perustuvaa toimintaa. Oleellinen sanoma tässä, kuten koko työhön liittyen on, että luontomenetelmät ovat nyt systemaattisen kehityksen alla, vaikka itse asia ei uusi olekaan, kuten on todettu esimerkiksi puutarhaterapian kohdalla.

3.4 Miten Green Care sopii sosiaalityöhön?

GC:een liittyvää kirjallisuutta tutkiessa voi huomata, että suuri osa sen ideologiasta ja toiminnasta on yhteydessä sosiaaliseen työhön. Sosiaalityön voi periaatteessa katsoa jo sisältyvän GC:een terveydenhoitoalan, luontoalojen sekä näiden tieteellisen tutkimuksen ohella.

GC:n syntyperää pohtiessa voi myös todeta, että GC -konseptin perustamiseen ovat vahvasti vaikuttaneet sosiaaliset syyt: maaseutu on kaivannut elinkeinoelämän uudistusta pitääkseen yllä toimeentulonsa. Kun toiminta vielä on kehitetty muiden ihmisten auttamiseen, on sosiaalinen vaikutus kaksisuuntainen. Yli-Viikari (2011, 4) toteaa, että GC:n yksi rooli voi olla sosiaalinen työllistäminen.

Toinen asia on, sisältykö GC:n ajatusmaailma sosiaalityöhön. Toistaiseksi sosiaalityössä ei siis ole luontoa virallisesti hyödyntäviä menetelmiä tai teorioita. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että sosiaalityön opinnoissa ei käsitellä aihetta. Poikkeuksena tästä on mainittava Jyväskylän yliopisto, missä *ekososiaalinen lähestymistapa* on ollut jo pitkään yhtenä sosiaalityön opetuksen ja tutkimuksen alueena (Matthies & Närhi 1998, 3; Okulov 1998, 18–19). Siinä luonto ei kuitenkaan ole ensisijaisena elementtinä.

Luontoaiheesta nimenomaan sosiaalityön kontekstissa ei myöskään liioin löydy kirjallisuutta, lukuunottamatta useita käytännön tutkimuksia ja opinnäytetöitä, kuten aiemmin mainittu Kuuselan (2007) Pro Gradu –tutkielma. Sosiaalityön teoreettisessa kirjallisuudessa on jonkin verran käsitelty sosiaalityön ekososiaalista lähestymistapaa, joka tässä työssä on yhtenä olennaisena teoreettisena tarttumapintana sosiaalityön ja GC:n välillä.

Luontointerventioiden ja sen teorioiden toistaiseksi vähäinen ja jäsentymätön esiintyminen sosiaalityössä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei GC:n tyyppinen lähestymistapa voisi olla mahdollinen tulevaisuuden sosiaalityössä. Sosiaalityö ja GC toimivat yhteiskunnassa, joka omaa samat sosiaaliset ongelmat ja joihin molemmat pyrkivät osaltaan vaikuttamaan. Molemmista löytyy samanlaisia piirteitä työorientaatioissa hyvinvoinnin edistämistyössä. Myös asiakasryhmät ovat hyvin pitkälti samoja. GC:lla voi olla paikkansa yhtenä sosiaalityön teoreettisista ja käytännön lähestymistavoista. Tällöin se voisi soveltaa GC:n ja sosiaalityön yhteistä teoreettista pintaa, lisätä luonnon merkitystä omaan teoriaansa, sekä hyödyntää GC:n kuntouttavia mahdollisuuksia osana palvelujärjestelmäänsä.

Tässä kohtaa ongelmaksi voi muodostua esimerkiksi se, miten sosiaalityö ammatillisena toimintana nähdään. Sanna Korhonen (2011) pitää mahdollisena, että GC:n kaltaisten uusien sosiaalityön toimintatapojen esteeksi voivat muodostua liian kapeaksi nähty käsitykset sosiaalityöstä; erityisesti kunnallisen sosiaalityön kohdalla toiminta voidaan mieltää byrokraattiseksi toimistotyöksi (ks. myös Karjalainen & Sarvimäki 2005, 32).

Lisäksi keskustelut resursseista voivat Korhosen (2011) mukaan heikentää mahdollisuuksia luontopohjaiselle sosiaalityölle. Luontoaktiviteetit kantavat myös helposti epävirallisen ja kepeän puuhaamisen leimaa sen sijaan, että ne voitaisiin nähdä yhtenä vaihtoehtoisena, professionaalisen sosiaalityön ja ongelmanratkaisun toteutustapana, jota korkeasti koulutetutkin työntekijät voisivat toteuttaa. Tätä oletusta tukee myös Okulovin aiemmin mainittu esimerkki Vanhamäen ekososiaalisen keskuksen toiminnasta.

Sosiaalityön tehtäväperustaa mietittäessä myös GC:n, erityisesti *vihreän hoivan* terapeutin ulottuvuus voi aiheuttaa vierastamista sosiaalityön areenalla. Jotkut voivat olla tarkkoja siinä, että sosiaalityötä ei tule katsoa minkäänlaiseksi terapiaksi. Sosiaalityö voidaan nähdä paitsi toimeentulotyön ja lastensuojelun näkökulmasta (Karjalainen & Sarvimäki 2005, 32), myös pelkkään palveluohjaukseen painottuvana. Terapia, terapeutisuus ja kuntoutus ovat käsitykseni mukaan arkoja käsitteitä sosiaalityön kontekstissa, sillä sosiaalityö omana tieteenalanaan haluaa tehdä pesäeroa näihin. Lisäksi kuntouksella on paikkansa omana tieteenalanaan. Onko sosiaalityöllä sittenkään sijaa GC:lle edellisten perusteella?

Sosiaalityö hyvinvointipolitiikan välineenä 2015 -toimenpideohjelmassa (Karjalainen & Sarvimäki 2005, 37–50) pidetään yhtenä tulevaisuuden strategisena linjauksena sitä, että sosiaalityö nähdään monialaisena ammattimuotona, jonka työorientaatioihin ja erikoistumisperustoihin kuuluvat *1. kuntouttava työ 2. yhteistyö 3. rakenteellinen sosiaalityö sekä 4. ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen*. Täten sosiaalityö tulee esiin aidosti moninaisena, ilman liiallista toiminnan rajaamista. Yksilökohtainen työ laajenee yhteisölliseen ja kuntouttavaan orientaatioon. Samalla sosiaalityön orientaatiot pyritään tuomaan selvemiksi nykyisen epämääräisyyden sijaan.

Kuntouttava sosiaalityö on toimenpideohjelman (Karjalainen & Sarvimäki, 32, 42–45) mukaan kokonaisvaltaista ja moninaista, lääketieteellisestä ja psyykkisestä kuntoutuksesta eroavaa muutostyötä, joka pyrkii vahvistamaan ihmisen elämänhallintaa ja liittymistä yhteiskuntaan. Sen työmenetelmiä ovat psykososiaalinen työ, valtaistamista tukevat työtötteet, tilannearviot, palvelu- ja aktivointisuunnitelmat ja palveluohjaus.

Tällainen kuvaus viittaa sosiaaliseen ja työllistävään kuntoutukseen, joka GC:n kentällä on tuttu. Niin ikään työmenetelmät sen sisällä samastuvat GC:n kanssa. GC:n käsittelyosiossa esitetyn GC:n toimintaluokituksen ensimmäinen toimintaluokka *vihreä hoiva* voi sopia hyvin yhteen kuntouttavan sosiaalityön käsitteen kanssa, sikäli kun se rajoittuu sosiaaliseen kuntoutukseen. Molemmissa työskentelyote on korjaava. Kuntouttavassa sosiaalityössä voi myös olla ennaltaehkäiseviä piirteitä, jolloin myös toinen GC –luokka, *vihreä voima*, voi liittyä samaan kategoriaan. Paremmin se kuitenkin sopinee sosiaalityön ennaltaehkäisevän ja varhaisen puuttumisen orientaatioon. Nimensä mukaisesti tässä on kyse ennaltaehkäisevästä työstä.

Sosiaalityön kuntouttava ja ennaltaehkäisevä työorientaatio eivät ole ainoat, jotka voivat lähestyä GC:a ammatillisesti. Toimenpideohjelmassa (Karjalainen & Sarvimäki, 46) *yhteisöllinen orientaatio* tarkoittaa muun muassa sitä, että sosiaalityö lähestyy asiakasta tämän omassa elinympäristössään sosiaalitoimiston sijaan. Miksei tähän voisi liittyä luontoympäristö ja luontoelementit? Myös rakenteellinen sosiaalityö voi varsin hyvin sisältää GC –menetelmiä. Yhteisöllinen ja rakenteellinen sosiaalityö liittyvät myös ennaltaehkäisevään työhön, kuten myöhemmin voidaan todeta.

On syytä huomioida, että positiivisista vaikutuksistaan ja mahdollisuuksistaan huolimatta luonto ei tarjoa mitään kaikenkattavaa, kaikille sopivaa ratkaisua (Korhonen 2011). Luonnon elvyttävyyys ei niin ikään ole yksioikoinen asia. Luontokokemus ei ole elvyttävä, jos siihen liittyy jotain henkilökohtaisia stressitekijöitä, kuten työpaineita (Salonen 2005, 79, 91). Luonnosta voi myös löytyä sellaisia negatiivisia tekijöitä, jotka estävät siitä nauttimisen (Yli-Viikari 2011, 9; Ulrich 1999, 62–64).

Luontomenetelmät eivät myöskään sovi kaikille samanlaisina. Eri asiakkaat tarvitsevat luontoa eri näkökulmista: toiset toiminnan ja virikkeiden kautta, toiset rauhoittumiseen ja rentoutumiseen (Ulrich 1999, 60; Goris & Weckhuysen 2006, 182). Maaseudun työt voivat tuoda lisärasitusta jo ennestään uupuneelle (Yli-Viikari 2011, 6).

Näin ollen GC ei toisi myöskään sosiaalityölle mitään tyhjentävää mallia. Se ei ole tarkoituksaan. Saman voi todeta muidenkin sosiaalityön menetelmien kohdalla. Mikään menetelmä ei ole yleispätevä ja kaikkia on sovellettava tapauskohtaisesti.

Luontoaspektilla on mahdollisuus tukea sosiaalityön teoreettisia ja toiminnallisia mahdollisuuksia omalla panoksellaan, täydentäen niitä. Luontopainotteinen sosiaalityö voi tarjota apua niille, jotka ovat motivoituneita kyseiseen toimintaan ja uskovat saavansa siitä apua.

Yksi haaste GC:n juurtumiselle sosiaalityöhön voi olla asennoituminen luontoa kohtaan. Vaikka on todettu, että luonto on usein ihmisen elämässä suuressa arvossa, voi löytyä myös niitä, jotka eivät näe luontoa merkittävänä – etenkin professionaalisen sosiaalityön välineenä. Samoin asiakkaissa voi olla ihmisiä, jotka eivät kaipaa luontomenetelmiä avukseen. Pohdin, kuinka paljon ihmiset ovat loppujen lopuksi halukkaita työskentelemään luonnon parissa ja myös sen puolesta.

Toisaalta yhtä lailla moni sosiaalityön asiakas ja työntekijä voi olla kiinnostunut tällaisesta toiminnasta. Okulov (1998, 25) mainitsee, että Vanhamäen ekososiaalista toimintakeskusta kohtaan sen epävirallisuudesta huolimatta on osoitettu laajaa kiinnostusta.

Paula Diane Relfin (2006, 4) mukaan suurella osalla GC –toiminnoissa mukana olevilla on omakohtainen mieltymys luontoa ja esimerkiksi eläimiä kohtaan. Tämä voi tarkoittaa kirjoittajan mielestä sitä, että luontokiintymys on ainoa asia, joka heidät pitää kyseisessä toiminnassa. Näin ollen he eivät olisi kiinnostuneita GC:n tieteellisestä tutkimuksesta ja kehityksestä.

Toisaalta ilmiö voi mielestäni kertoa siitä, että GC –toiminnan ulkopuolelle jäävät juuri ne, jotka eivät ole kiinnostuneet siitä. Tämä tuntuisi melko luontevalta. Ongelmalliseksi ilmiön tekee se, että näihin ihmisiin voi kuulua esimerkiksi sosiaalipalvelujen kehityksestä päättäviä tahoja. Muun muassa rahoitus voi olla haastavaa järjestää, jos päättäjät eivät ole kiinnostuneita tai vakuuttuneita GC:n hyödyistä (Yli-Viikari 2009, 60).

4. TEOREETTINEN PAIKANNUS

4.1 *Green Caren teoria ja nykyaikaisen ekoterapian malli*

Millään GC -toiminnan muodolla ei olisi merkitystä hyvinvointityössä, jos sillä ei olisi yhteyttä hyvinvoinnin suotuisaan kehitykseen. Siksi tarvitaan tutkimusta luonnon hyvinvointivaikutuksista ihmiselle. Muun muassa tälle tutkimus- ja teoriapohjalle myös GC nojaa. Tutkimuksellista näyttöä luonnon ja hyvinvoinnin yhteyksistä on jo olemassa (ks. esim. Bird 2007, 46–116; Ulrich 1999, 30–31, 52–61; Salonen 2005, 65; Sempik 2010, 113–114).

Ongelmallista on, että luontoon liittyvät parannuskeinot mielletään usein epätieteellisiksi. Useat tahot korostavatkin, että systemaattista tutkimusta tarvitaan paljon lisää, jotta asiasta voidaan vakuuttaa eri toimijat sekä päättäjät, ja jotta aiheeseen liittyvää toimintaa voidaan kehittää. GC:een liittyvässä tutkimuksessa ollaan pitkälti vaiheessa, jossa pyritään tuomaan esiin sen menetelmien vaikuttavuus. (Cooper Marcus & Barnes 1999, 21; Relf 2006, 1–7; Ulrich 1999, 71–73; De Vries 2006, 27; Yli-Viikari 2011.)

Sempik ym. (2010, 71–96) ovat koonneet yhteen teorioita ja teoreettisia aihealueita, jotka liittyvät GC:n viitekehukseen. Teorioiden kirjo on laaja ja se sisältää aspekteja monilta tieteenaloilta kuten biologiasta, sosiologiasta, antropologiasta, lääketieteestä sekä eri psykologian alueista. Tässä työssä keskitytään sellaiseen teoriaan, joka on sosiaalityön kannalta olennaista.

Ambra Pedretti Burls (2008, 228–241) on kehittänyt luontoa hyödyntävälle terapeuttille toiminnalle kokonaisvaltaiseen otteeseen pyrkivän teorian: *nykyaikaisen ekoterapian mallin (contemporary ecotherapy)*. Malli mukailee muun muassa teoriaa puutarhaterapiasta laajentaen sitä koskemaan yksilötasoa pidemmälle. Puutarhaterapiassa olennaista ovat yksilön kokemukset, toiminta ja vuorovaikutus elävien kasvien sekä toimintaa ohjaavan terapeutin kanssa. Näiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa syntyvät terapeutitset hyödyt ja vaikutukset.

Burlsin mallissa toiminnot koskevat puutarhaterapian ohella kaikkia GC:n toimintamuotoja. Siinä myös liikutaan mikrotason lisäksi makro- ja niiden välisillä tasoilla. Tasoilla on myös psyykkinen, biologinen ja sosiaalinen ulottuvuutensa. Tässä Burls liittää mukaan *ekologisen systeemiteoreettisen* ajattelun, joka tulee tässä tekstissä esille myös myöhemmin. Systeemiteoreettisen ajatuksen johdosta merkitystä on niin yksilöllä, yhteisöllä, terapeutilla, luonnolla ja koko yhteiskunnalla laajemmassa mittakaavassa. Kaikista yksinkertaisimmillaan ilmaistuna vuorovaikutuksessa ovat kuitenkin *ihminen ja ympäristö*. (Burls 2008, 228–241.)

Nykyaikaisen ekoterapian perusajatus voidaan pelkistetyesti esittää niin, että kaikilla ihmisen ja ympäristön välisillä tasoilla on toisiinsa vaikutusta. Ne ovat interaktiossa keskenään ja ne sisältävät keskinäisen hyöty- ja hoitosuhteen GC-prosesseissa. Mikrotasolla yksilöt hyötyvät luonnosta esimerkiksi siten, että luonto heijastaa metaforamaisesti inhimillisiä asioita, kuten ihmissuhteita, toimien ikään kuin välineenä jäsentää omaa elämäänsä suhteessa muihin. Muutos ympäristössä auttaa muutokseen omassa elämässä. Välitasoihin kuuluu muun muassa yhteisö, jossa yksilöt ovat paitsi luonnon, myös toistensa kanssa molemminsuuntaisessa vuorovaikutuksessa. Makrotasolla luonnosta ja sen hyväksi toimimisesta hyötyvät kaikki, niin ympäristö kuin yhteiskunta. (Burls 2008, 228–241.)

Tiivistettynä nykyaikaisen ekoterapian malli voi kuulostaa hieman ympäröyöreltä tai sekavalta. Mielestäni Burls saa kuitenkin teoriassaan kytkettyä eri osat toisiinsa hyvin. Nykyaikaisen ekoterapian mallissa yhdistyvät ihminen, luonto ja mahdollisuudet kokonaisvaltaisena ja monisyisenä systeeminä.

Sempikin ym. (2010, 43–44) mukaan nykyaikaisen ekoterapian teoreettinen viitekehys perustuu ekopsykologiseen teoriaan. *Eko- eli luontopsykologia* on uudehko tieteenhaara, joka osaltaan tarjoaa GC:lle teoriapohjaa (Mitä on Green Care? 2011).

Ympäristöpsykologialla on ekopsykologiaa pidempi historia ja silläkin on merkityksensä GC:lle, vaikka se Kirsi Salosen (2005, 13–18) mukaan on perinteisesti keskittynyt lähinnä rakennetun ympäristön ja ihmisen välisten syy-seuraus -suhteiden tutkimiseen. Paitsi, että ympäristöpsykologiassa ympäristö käsitetään pitkälti ”mekaanisena”, ihminen ja luonto käsitellään toisistaan erillisinä asioina, vaikkakin ne ovat vuorovaikutuksessa keskenään.

Ekopsykologian tutkimuskohteena puolestaan on erityisesti *luontoympäristö*, sen merkitys ihmisen elämässä ja vaikutukset hyvinvoinnissa. Siinä on vaikutteita useista ympäristöön liittyvistä tieteenaloista ja filosofioista. Ekopsykologisessa ajattelussa ihminen ja luonto ovat yhtä siten, että ihminen on osa luontoa ja ihmisellä sekä luonnolla on synnynnäinen side toisiinsa. Kumpikaan osapuoli ei voi hyvin, jos toinen kärsii. (Salonen 2010, 82–83; Salonen 2007, 51–52; Salonen 2005, 13–14, 47–48; Wahlström 2007, 78–82; Hirvi 2007, 11–12.)

4.2 Sosiaalityön ekososiaalinen lähestymistapa

Luonnolla on historiallisen katsauksen perusteella ollut Suomessa paikkansa sosiaalityössä. Siinä päämotiivi näyttää olleen työvoimapoliittinen sekä kurinpidollinen. Luontoa ei ehkä sellaisenaan pidetty kuntouttavana tekijänä eikä siihen liittyviä menetelmiä kehitetty. Näin ollen myöskään teoriaa aiheesta ei ole liioin muodostunut.

Luontoaspektin tieteellinen puuttuminen sosiaalityöstä ja sen metodeista johtuneen ainakin kahdesta syystä. Yhtäältä luontomenetelmät ovat yleensäkin nousseet vasta viime aikoina tieteellisen tutkimuksen kohteeksi (Rappe 2003b, 22). Toisaalta sosiaalityön professionalisoituminen ja etenkin tieteellistyminen ovat uudehkoja ilmiöitä sinänsä. Teollisuuden pikkuhiljaa syntyessä agraariajan rinnalle niin ikään sosiaalisen työn ja sen tietopohjan kehitys oli vasta aluillaan (ks. Satka 1994).

Olen kuitenkin pyrkinyt etsimään sosiaalityön teoriakirjallisuudesta jonkinlaista yhteyttä luonnon osallisuuteen sosiaalityössä. Tässä lähimmäksi käsitykseni mukaan pääsee sosiaalityön *ekososiaalinen lähestymistapa* (Matthies ym. 2001).

Ekososiaalisesta lähestymistavasta on käytetty myös käsitettä *ekologinen sosiaalityö* (Matthies 1993). Ekososiaalinen lähestymistapa on suureksi osaksi vieras Euroopassa. Aihetta on käsitelty jonkin verran lähinnä Suomessa ja Saksassa. (Matthies ym. 2001, 5.)

Ekososiaalisen lähestymistavan juuret ovat löydettävissä samoista anglosaksisista lähteistä kuin sosiaalityön perinteet yleisesti: Mary Richmondin ja Jane Addamsin malleista. Richmondin puolelta tulevat systeemiteoreettinen ja "ihminen ympäristössään" -ajattelutavat, erityisesti sosiaalisen ympäristön näkökulmasta. Addams puolestaan käsittää ympäristön myös fyysisenä sekä rakennettuna ja hän lähestyy aihetta kaupunkiekologisesta näkökulmasta. (Närhi & Matthies 2001, 18–19, 38–39; Matthies 1993, 240–241.)

Ekososiaalinen sosiaalityössä ei ole helposti määriteltävissä. Jokainen sen tulkitsija käsittää ekososiaalisen omista lähtökohdistaan. Ekososiaalisesta lähestymistavasta erottuu kuitenkin selkeästi kaksi ulottuvuutta: *ekologinen* ja *sosiaalinen*. Ne kietoutuvat toisiinsa muun muassa siten, että ympäristöekologiset kysymykset käsitetään myös sosiaalisiksi kysymyksiksi. Ongelmallisia ovat silti edelleen tulkintaerot. Esimerkiksi *ympäristö* ja *ekologinen* voidaan käsittää eri yhteyksissä eri tavoin. (Okulov 1998, 16–20; Närhi & Matthies 2001, 16–17; Matthies & Närhi 1998, 8–9; Matthies 1993, 231.)

Tätä dilemmaa voi helpottaa se, että ekososiaalisesta suuntauksesta erotetaan Kati Närhen ja Matthiesin (2001, 16–17) mukaan kaksi pääsuuntaa: *systeemiteoreettinen* sekä *ekokriittinen*. Niissä sekä ympäristö, että ekologinen saavat omat merkityksensä. *Systeemiteoreettiseen suuntaukseen* liittyy sosiaalityön teoriassa laajalti käytetty systeemiteoreettinen ajattelu sekä ekosysteemin käsite. Käsitteet ovat ikään kuin jalostuneet luonnontieteistä ja ekobiologiasta pääasiassa *sosiaalista* ja *kulttuurista* ympäristöä koskeviksi. *Systeemiteoria* mallintaa ihmisen ympärille rakentuvaa monimutkaista ja -tasoista verkostoa, jonka kaikki osat ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa vaikuttaen toisiinsa. Ekosysteemiteoria muovautuu monimuotoiseksi ihmis- ja sosiaaliekologiaksi: *ekosysteemi* kuvastaa ihmistä ympäristössään ja tilanteessaan. (Compton ym. 2005, 23–24, 38–39; Matthies & Närhi 1998, 10.)

Systeemiteoriassa *systemit* ovat osa suurempaa systeemikonaisuutta. Ne muodostavat kuitenkin aina rajat erottuakseen toisistaan. Näin *systemi* ja tätä ympäröivät muut systemit ovat toisistaan erillisiä. Niiden välillä tapahtuu kuitenkin aina palauteviestintää ja niihin reagoimista, riippuen lähinnä siitä, miten avoin tai suljettu kukin systemi on. Näin ollen ihminen ja tämän ympäristö nähdään myös toisistaan erillisinä, mutta keskenään vuorovaikutteisina systeeminä. (Preston-Shoot & Agass 1990, 43–49.)

Systeemiteoreettisessa ekososiaalisessa työssä sosiaalityö toimii ihmisen ja käsitteellisen ympäristön välillä tukien ihmisen selviytymistä ympäristössään muun muassa poistamalla sen esteitä. Kriittikki ja muutospyrkimykset liittyvät lähinnä sosiaalisiin, aluellisiin ja fyysisiin rakenteisiin. (Närhi & Matthies 2001, 20–44; Matthies 1993, 231–232; Okulov 1998, 21–23.)

Ekososiaalisen sosiaalityön *ekokriittisessä suuntauksessa* ympäristö tarkoittaa pääasiassa *fyysistä* ja *biologista* ympäristöä – rakennettua tai luontaista. Sosiaalisten kysymysten rinnalla ekologiset kysymykset ja kestävän kehityksen tematiikka ovat merkittäviä. Ihmisen ja luonnon katsotaan olevan toistensa kanssa riippuvuussuhteessa ja ihmisellä on velvollisuus huolehtia itsensä lisäksi luonnosta. Ekokriittinen suuntaus kritisoi vahvasti modernisaatiota ja sen mukanaan tuomia ympäristöongelmia. Ympäristöongelmien nähdään tuottavan sosiaalisia ongelmia. Vaikka myös systeemiteoreettinen suuntaus voi sisältää poliittista vaikuttamista, on ekokriittinen suuntaus tässä suhteessa radikaalimpi. (Närhi & Matthies 2001, 24–44; Matthies 1993, 236–239.)

Ekokriittisestä ekososiaalisesta työstä voidaan löytää viitteitä esimerkiksi Kuopion Sirkkulanpuiston toimintayhdistyksestä. Se on syntynyt pikäلتi niin sanotun oma-apu -toiminnan pohjalle. Toiminnan ekologisuus näyttäytyy kestävän kehityksen vaalimisena muun muassa kierrätystoiminnan muodossa, sekä kriittisenä suhtautumisena kasvu- ja kulutusyhteiskuntaa kohtaan. Sosiaalista hyvinvointia edistetään yhteistoiminnalla itsen ja ympäristön hyväksi. Myös tähän, kuten aiemmin mainittuun esimerkkiin Vanhamäen ekososiaalisesta keskukselta, liittyy eräänlainen ”toiseus” viralliseen sosiaalityöhön nähden. (Okulov 1998, 26–28.)

4.3 Ekososiaalisen elementit

Okulov (1998, 20) kertoo sosiaalityön ekososiaalisuuden saaneen määrityksensä pitkälti erilaisten käytännön hankkeiden kautta. Olen aiemmin työssäni jäsentänyt GC:n ja sosiaalityön toiminnan kulmakiviä käyttämällä käsitettä *elementit*. Samoin ekososiaalista sosiaalityön teoriaa voidaan pyrkiä avaamaan paremmin paikantamalla ekososiaalisesta toiminnasta sille ominaisia piirteitä. Osa näistä piirteistä on jo aiemmin käynyt ilmi.

Matthies ja Närhi (1998, 8–15) toteavat yhteenvedona toimittamassaan teoksessa sosiaalityön ekososiaalisen suuntauksen olevan *systemistä ja kokonaisvaltaista ajattelua*, johon kuuluu muun muassa *elinympäristön kokonaisvaltainen analyysi* käytännön ekososiaalisessa työssä. Tähän liittyy myös vahvasti ”*ihminen ympäristössään*” –traditio, jota niin ikään on jo käsitelty. Lisäksi kirjoittajat kiteyttävät ekososiaaliseen sosiaalityöhön kuuluvan yhteiskuntapoliittisuuden sekä toiminnallisuuden. *Poliittisuuteen* liittyy ekologisten ja sosiaalisten ongelmien yhteenliittäminen. Poliittinen ekososiaalisuus näyttäytyy suomalaisessa sosiaalityössä rakenteellisen tason vaikuttamisena ympäristötekijöihin. *Toiminnallisuus* näkyy kirjoittajien mukaan olennaisena monissa käytännön ekososiaalisissa projekteissa. Ekososiaalinen toiminta voi olla myös kasvattavaa.

Paitsi että rakenteellinen sosiaalityö on poliittista ja pyrkii vaikuttamaan ympäristöasioihin, sen keskeinen tehtävä on edesauttaa ja tukea ihmisten elämää heidän omissa elinympäristöissään. Taustalla on myös aina heikompiosaisten äänen kuuluviin tuominen. Rakenteellisen tason ekososiaalisesta työstä voidaan käyttää muun muassa nimityksiä yhdyskuntatyö, yhteissuunnittelu sekä alueellinen sosiaalityö. Ekologisuus ja sosiaalisuus kytkeytyvät tässä yhteen muun muassa *paikallisuuden* ja *yhteisöllisyyden* kautta. (Okulov 1998, 17–30.) Rakenteellinen sosiaalityö on yleisesti ottaen Irene Roivaisen (2008, 25–42) mukaan jäänyt toistaiseksi Suomessa hyvin vähälle osalle yksilökohtaiseen sosiaalityöhön verrattuna.

Aiemmissa ekososiaalisen sosiaalityön esimerkeissä on käynyt ilmi, että tällaiset alueellisen tason toiminnat edustavat tietyllä tavalla viralliselle sosiaalityölle vaihtoehtoista toimintatapaa.

Vaihtoehtoisuus tarkoittaa myös vaihtoehtoisuutta vallitsevalle taloudelliseen tehokkuuteen ja kasvuun nojaavalle politiikalle. Tällaisella *vaihtoehtoisuudella* ja *epävirallisuudella* voi olla suuri merkitys ekososiaalisen työn asiakkaille: se mahdollistaa heidän osallisuutensa sallimalla ihmisen olla yhteisössä oma itsensä, ilman niin sanotun virallisen sosiaalityön antamia kontrolloivia normeja. (Okulov 1998, 29–31.)

Tämä ajattelu sopii yhteen GC:n kanssa siten, että luonnon on todettu tarjoavan ihmisille samanlaisen suvaitsevan tilan mahdollistaen heidän toiminnan omista lähtökohdistaan. GC –toiminnot myös voivat samaan tapaan toimia vaihtoehtoisena asiakkaan voimaistajana ja elämän tukijana ilman esimerkiksi työelämän suorituspaineita. Kuitenkaan tämä ei tarkoita sitä, että ekososiaalisen työn ja GC –menetelmien tulisi jäädä epäviralliselle tasolle. Virallinen sosiaalityö voi tunnustaa tällaiset menetelmät omakseen niiden sisällön muuttumatta asiakkaan näkökulmasta.

Okulovin (1998, 31) mukaan sosiaalisen ja ekologisen yhteiseen toimintakenttään sosiaalityössä kuuluu myös *ennaltaehkäisevä näkökulma*. Tässä korostuu hyvinvoinnin monisyinen rakentuminen sekä muun muassa fyysisen ympäristön mahdollisuudet ihmisen elämänlaadulle. Tässä lähestytään mielestäni jo GC:n ideologiaa luonnon mahdollisuuksista ihmisen hyvinvoinnille (ks. myös Närhi & Matthies 2001, 44, 46). Muutoin ekososiaalinen lähestymistapa vaikuttaa keskittyvän enemmän ongelmiin mahdollisuuksien sijaan.

Maija Lummukka (1998, 153–175) käsittelee ekososiaalista lähestymistapaa erityisesti nuorten ja näkökulmasta. Hänen tekstistään nousevat esiin tutut elementit, kuten *ennaltaehkäisy, osallisuus, empowerment, alueellisuus sekä rakenteelliset tekijät*. Kirjoituksensa lopuksi hän on vielä listannut niitä elementtejä, joita hänen työympäristössään ekososiaalisessa työssä on tarvittu. Yksi niistä on toiminnan rakentaminen asiakkaan omista tarpeista ja lähtökohdista. Sen tulisi myös tapahtua asiakkaan omassa arkiympäristössä, joilloin sosiaalityön on tultava asiakkaan luo. Näin asiakkaan osallisuus toteutuu aidosti. Hän myös korostaa *ammattillisuuden, verkostoitumisen, yhteistyön ja tutkimuksellisen tiedon* tärkeyttä. Nämä elementit esiintyvät hyvin pitkälti myös sekä yleistason sosiaalityön, että GC:n periaatteissa.

4.4 Teorioiden arviointia

GC:n nykyaikaisen ekoterapian malli ja sosiaalityön ekososiaalinen teoria lähestyvät toisiaan niiden systeemisen otteen johdosta. Molemmat näistä hyödyntävät ekosysteemiteoreettista käsitteistöä ja molemmilla on kokonaisvaltainen näkemys ihmisestä, tämän ympäristöstä sekä niiden välisestä kanssakäymisestä. Kuitenkin nykyaikaisen ekoterapian malli koskee nimenomaan luontoa ja sen ympärillä toimimista, kun taas ekososiaalisessa lähestymistavassa luonto on vain yksi osa kokonaisuutta. Siinä *ekologisen* lisäksi on *sosiaalinen*, eikä ekologinenkaan ole yksiselitteisesti määriteltävissä. Toisaalta ekososiaalinen viitekehys voi juuri siksi olla sosiaalityön ja GC:n yhteisen teorian kannalta hedelmällisempi. Sosiaalityössä ei kuitenkaan koskaan voida sulkea pois sosiaalisia kysymyksiä.

Ekososiaalisesta teoriasta on jollakin tavalla nähtävissä ympäristön mahdollisuuksien hyödyntäminen hyvinvointityössä. Silti se on käsittäkseni nykyaikaisen ekoterapian malliin verrattuna ongelmakeskeisempi. Ekokriittisenä se esimerkiksi peilaa sosiaalisia ja ekologisia ongelmia, mutta jättää vähemmälle erityisesti luontoympäristön hyödyntämisen ihmisen hyvinvoinnin lähteenä.

Ekososiaalisen *systeemiteoreettisessa* suuntauksessa näen yhteyttä *ympäristöpsykologian* viitekehukseen. Systeemiteoreettinen ja ympäristöpsykologinen ajattelu painottavat ympäristön vaikutukset ihmiseen -aspektia ja yleensä ympäristö ajatellaan hyvin abstraktisti. Ekososiaalisen *ekokriittinen* suuntaus viitanee puolestaan *ekopsykologiseen* ajatteluun. Molemmat pitävät ihmistä osana luontoa ja hyöty- sekä vastuuhde on molemminpuolinen.

Erotuksista huolimatta näistä mitään ei mielestäni voida sulkea pois sosiaalityön ja GC:n yhteisestä teoriapohjasta. Systeemiteoria ja ympäristöpsykologia tuovat kokonaisuuteen *sosiaalista*, ekokriittinen suuntaus ja ekopsykologia puolestaan *ekologista*.

Jaot ovat toki myös karkeita. Esimerkiksi ympäristö- ja ekopsykologia eivät todellisuudessa ole niin kaukana toisistaan (Aura ym. 1997, 10–17; Hirvi, 2007, 12). Niin myös sosiaalityön ekososiaalinen lähestymistapa on yleisesti ottaen holistinen, sosiaaliset ja ekologiset kysymykset huomioiva suuntaus. (Matthies ym. 2001, 5–6).

Aiemmin tässä työssä pohdittiin millaisiin työorientaatioihin GC sosiaalityössä sopisi. Tällöin esiin nousi erityisesti kuntouttava, mutta myös esimerkiksi ennaltaehkäisevä sosiaalityö. Kun asiaa tarkastelee ekososiaalisen sosiaalityön viitekehyksestä ja sen elementeistä, voi todeta, että GC –menetelmät voivat sopia myös muihin sosiaalityön ammatillisiin työotteisiin: yhteisölliseen, rakenteelliseen sekä ennaltaehkäisevään.

Ekososiaalisen sosiaalityön elementeistä voi löytää yhteneväisyyksiä sekä GC –toiminnan, että yleistason sosiaalityön elementteihin. Monella tapaa esiin tulleet elementit ovat monissa kohtaa samankaltaisia ja tuntuvat osin jopa toistolta. Esimerkiksi Matthies & Närhi (14–15) aiheellisesti kysyvätkin, mitä uutta ekososiaalisessa suuntauksessa sitten on sosiaalityölle. Uuden jäsenyyksen sille mielestäni mahdollistaa GC:n tematiikka: ympäristö nähdään paremmin mahdollisuuksien kautta ja erityisesti luontaisena ympäristönä. Ihminen, ympäristö ja yhteiskunta ovat hyvinvointisuhteessa toisiinsa ja luonnolla on yhä suurempi rooli myös sosiaalisen hyvinvoinnin lähteenä.

Ekososiaalinen sosiaalityön lähestymistapa voi siis toimia yhtenä siltana sosiaalityön ja GC:n välillä, mutta yksin se jäänee kapeahkoksi. Se tarvitsee täydennystä ja eteenpäin kehittämistä. GC:n teoreettinen anti tähän on oleellista. GC:n nykyaikaisen terapian malli, eko- ja ympäristöpsykologia sekä sosiaalityön ekososiaalinen lähestymistapa voisivat yhdessä muodostaa teoreettisen pohjan GC:n ja sosiaalityön yhteiselle teorialle.

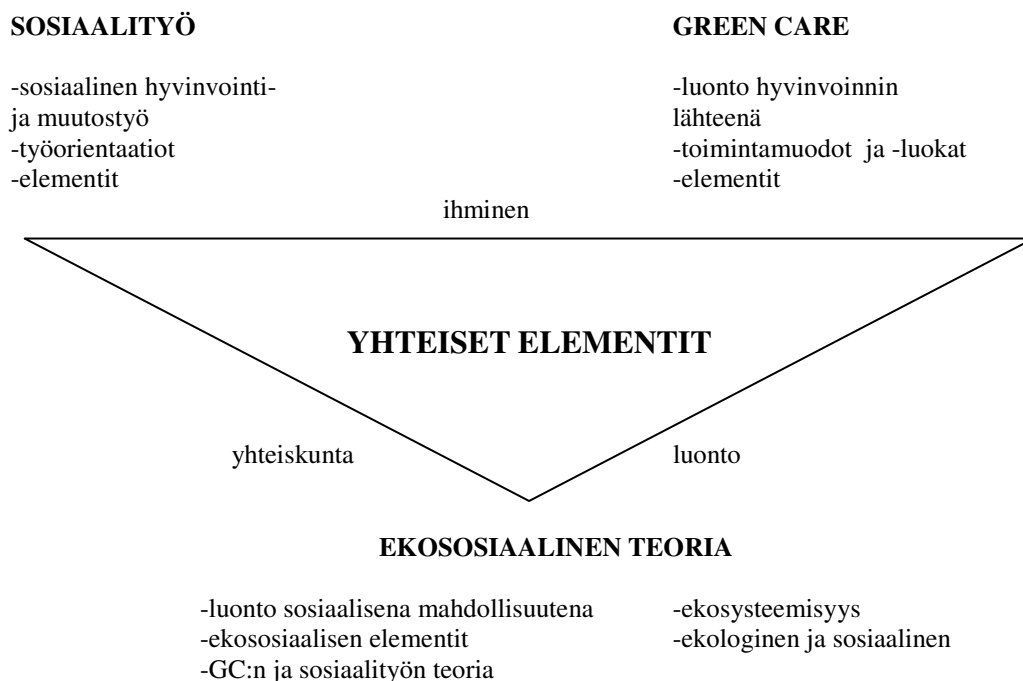
Teorioita arvioitaessa on huomioitava, että tämä jäsenyys on vain yksi avaava näkökulma aiheeseen. Näkemyksiä käsitellyistä teorioista voi olla useampia ja ne voivat saada myös toisenlaisen suhteen sosiaalityön ja GC:n kontekstissa muissa tutkielmissa. Lisäksi huomautettakoon, että GC:n teoreettisessa viitekehyksessä on muitakin potentiaalisia teoreettisia aihealueita, jotka koskettavat myös sosiaalityötä. Tässä työssä valinnat päätyivät edellisiin teorioihin.

5. LOPUKSI

GC on alkanut viime aikoina viritä Suomessa ja muualla Euroopassa. Sitä voidaan kuvata esimerkiksi *sosiaalisesti innovaatioksi* ja *-mahdollisuudeksi*. GC -toiminnalle voidaan löytää perusteita nykyajan sosiaalisesta ja ekologisesta tilanteesta, ihmisten intressistä luontoa kohtaan sekä tieteen lisääntyneestä kiinnostuksesta luonnon hyvinvointivaikutuksia kohtaan. Aihe sinänsä ei ole uusi, mutta tilannetta voitaneen kuvata luontomenetelmien ”*tieteelliseksi tulemiseksi*”.

Sosiaalityö pyrkii alati kehittyvänä ja kunkin aikakautensa professiona löytämään vastauksia yhä vaikeammille ja moninaisemmille sosiaalisille kysymyksille muun muassa laajentamalla ja selkeyttämällä toimenkuvaansa. Sen työorientaatioina halutaan nähdä muutakin kuin perinteisesti mielletyt alueet, kuten toimeentulotukityö. Sen kehitysvaiheista voidaan löytää yhteyttä luontoon, mutta ei virallisena metodina.

Olen tarkastellut GC:a ja sosiaalityötä pyrkien löytämään niille yhteistä rajapintaa ja teoreettista pohjaa. Seuraavissa kuvioissa pyrin kiteyttämään, miten sosiaalityö ja GC voivat keskenään jäsentyä työssä käsiteltyjen asioiden perusteella:

Kuvio 1. Sosiaalityön ja Green Caren teorettinen jäsentyminen

	Sosiaalityön orientaatiot	Green Caren toimintaluokat
Ennaltaehkäisevä työote	Ennaltaehkäisevä, yhteisöllinen, rakenteellinen	Vihreä voima (vihreä virkistys)
Korjaava työote	Kuntouttava (yhteisöllinen, rakenteellinen)	Vihreä hoiva (vihreä voima)

Kuvio 2. Sosiaalityön ja Green Caren ammatillinen jäsentyminen

Sosiaalityö ja GC pyrkivät molemmat edistämään ihmisen hyvinvointia ja elämänlaatua. Kumpikin toimii ihmisen ja ympäristön välillä ja niiden parissa, molemmat omista lähtökohdistaan. GC tuo sosiaalityölle uutta potentiaalia sosiaaliselle hyvinvointi- ja muutostyölle. Tässä luonto toimii keskeisenä hyvinvoinnin lähteenä.

Luontopainotteisen sosiaalityön teoriapohja voi rakentua muun muassa GC:n nykyaikaisesta ekoterapian mallista sekä sosiaalityön ekososiaalisesta lähestymistavasta. Niissä yhdistyvät sosiaalinen ja ekologinen, erityisesti luonnonmukaisen auttamistyön näkökulmasta. Yhteisessä teoriassa ominaista on myös systeemiteoreettisuus. Luonto, yhteiskunta ja ihminen ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. Myös eko- ja ympäristöpsykologia liittyvät tähän kokonaisuuteen.

Sosiaalityön ja GC:n yhteisiksi elementeiksi muodostuvat ainakin asiakaslähtöisyys, kokonaisvaltaisuus, ammatillisuus ja moniammatillinen yhteistyö, tasavertaisuus, yhteisöllisyys, empowerment, osallisuus sekä vaikuttavuus. GC:ssa erityisesti luonto ja sen hyvinvointivaikutukset, toiminnallisuus sekä ekologiset arvot ovat olennaisia. Ekososiaalisen lähestymistavan elementit korostavat yhteisten elementtien lisäksi rakenteellisen ja alueellisen työn, poliittisuuden sekä ennaltaehkäisyn näkökulmia.

Sosiaalityön työorientaatiot ovat sovitettavissa GC:n monimuotoiseen toimintaan ja toimintaluokkiin, erityisesti kuntouttavan sosiaalityön osalta. Ekososiaalisen lähestymistavan elementeissä on myös paljon yhteistä GC:n kanssa. Tällöin myös ennaltaehkäisevä, yhteisöllinen ja rakenteellinen työ tulee kyseeseen.

Haasteena voidaan pitää muun muassa sitä, että rakenteellinen ja ekososiaalinen työ nähdään tällä hetkellä olevan marginaalisessa tai epävirallisessa roolissa sosiaalityössä. Näin ollen myös GC:n sisällymistä sosiaalityön ammatilliseen toimintaan voidaan pitää joiltain osin haasteellisena. GC on kuitenkin muutakin kuin yhteisöllistä työtä, jolle voi löytää paikkansa sosiaalityöstä.

Myös suhde luontoon on yksi kysymys. Vaikka ihmisillä näyttäisi olevan vahva suhde luontoon, ollaanko sitä valmiita soveltamaan viralliseen sosiaalityöhön? Meitä on moneksi ja sosiaalityön ammatilliset orientaatiot määrittävät pitkälti yhteiskunnan reunaehdoista. Sosiaalista työtä luonnon parissa on kuitenkin olemassa ja GC-tyyppisiä toimintoja kehitetään sosiaalityössä.

Kuten Kuisma (2001, 9) toteaa, *”Luontosuhteemme ratkaisu on yhteiskunnassa, siinä millaiseksi järjestämme yhteiskunnan ja luonnon suhteen.”*

LÄHTEET

- Aura, Seppo & Horelli, Liisa & Korpela Kalevi 1997:** Ympäristöpsykologian perusteet. WSOY. Porvoo
- Bird, William 2007:** Natural Thinking. Investigating the links between the Natural Environment, Biodiversity and Mental Health. The Royal Society for the Protection of Birds.
- Burls, Ambra Pedretti 2008:** Seeking Nature: A Contemporary Therapeutic Environment. Lehdessä Therapeutic Communities. International journal of therapeutic communities 29 (3), 228–244.
- Compton, Beulah R. & Galaway, Burt & Cournouyer, Barry R. 2005:** Social Work Processes. 7th Edition. Thomson Brooks/Cole. Australia etc.
- Cooper Marcus, Clare & Barnes, Marni 1999:** Introduction: Historical and Cultural Perspective on Healing Gardens. Teoksessa Cooper Marcus, Clare & Barnes, Marni 1999: Healing Gardens. Therapeutic Benefits and Design Recommendations. John Wiley & Sons, inc. New York, 1–26.
- De Vries, Sjerp 2006:** Contributions of Natural Elements and Areas in Residential Environments to Human Health and Well-Being. Teoksessa Hassink, Jan & Van Dijk, Majken (toim.) 2006: Farming for Health. Green-care Farming across Europe and the United States of America. Springer. Netherlands, 21–30.
- Elings, Marjolein 2006:** People-plant interaction: the physiological, psychological and sociological effects of plants on people. Teoksessa Hassink, Jan & Van Dijk, Majken (toim.) 2006: Farming for Health. Green-care Farming across Europe and the United States of America. Springer. Netherlands, 43–55.
- Elings, Marjolein & Hassink, Jan 2008:** Green Care Farms, A Safe Community Between Illness or Addiction and the Wider Society. Lehdessä Therapeutic Communities. International journal of therapeutic communities 29 (3), 310–322.
- Elings, Marjolein & Hassink, Jan 2006:** Farming for Health in Netherlands. Teoksessa Hassink, Jan & Van Dijk, Majken (toim.) 2006: Farming for Health. Green-care Farming across Europe and the United States of America. Springer. Netherlands, 163–179.
- ELY-keskus 2010:** Rahoituspäätös 28.12.2010. dnro 2404/3560-2010.
- Eronen, Anne & Luomala, Juha & Paju, Elina 2002:** Metron tuomat. Itähelsinkiläisten kokemuksia hyvinvoinnistaan. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki.
- Fjeldavli, Elsa 2006:** The Lay Beliefs about Farming for Health. Teoksessa Hassink, Jan & Van Dijk, Majken (toim.) 2006: Farming for Health. Green-care Farming across Europe and the United States of America. Springer. Netherlands, 73–90.
- Goris, Katrien & Weckhuysen, Hilde 2006:** Farming for Health - The situation in Flanders. Teoksessa Hassink, Jan & Van Dijk, Majken (toim.) 2006: Farming for Health. Green-care Farming across Europe and the United States of America. Springer. Netherlands, 181–192.
- Green Care – hyvinvointia ihmisille, mahdollisuus maaseudun hoivayrityksille 2009.** Julkaisu vuoden 2009 seminaarista Suomen Maataloustieteellisen seuran sivuilla. Osoitteessa <http://www.smts.fi/greencare.html>. Luettu 10.2.2011.
- Green care -palveluiden tuottaminen tarjoaa maataloille uusia mahdollisuuksia 2010.** MTK Keski-Pohjanmaan esittely Green caresta ja siihen liittyvästä http://www.mtk.fi/liitot/keskipohjanmaa/ajankohtaista/uutiset/uutiset_2010/fi_FI/Green_care_toiminta/. Luettu 11.2.2011.

- Hassink, Jan & Van Dijk, Majken 2006:** Farming for health across Europe. Teoksessa Hassink, Jan & Van Dijk, Majken (toim.) 2006: Farming for Health. Green-care Farming across Europe and the United States of America. Springer. Netherlands, 347–359.
- Haugan, Lisbeth & Nyland Ragnhild & Fjeldavli, Elsa & Meistad, Toril & Braastad, Bjarne O. 2006:** Green Care in Norway. Teoksessa Hassink, Jan & Van Dijk, Majken (toim.) 2006: Farming for Health. Green-care Farming across Europe and the United States of America. Springer. Netherlands, 109–126.
- Hiilamo, Heikki & Saari, Juho 2010:** Sosiaalisten mahdollisuuksien politiikka. Teoksessa Hiilamo, Heikki & Saari, Juho (toim.) 2010: Hyvinvoinnin uusi politiikka – johdatus sosiaaliin mahdollisuuksiin. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsinki, 13–35.
- Hine, Rachel & Peacock, Jo & Pretty, Jules 2008:** Care Farming in the UK: Contexts, Benefits and Links with Therapeutic Communities. Lehdessä Therapeutic Communities. International journal of therapeutic communities 29 (3), 245–260.
- Hirvi, Jussi 2007:** Terve mieli terveessä luonnossa. Teoksessa Heiskanen, Irma & Kailo, Kaarina (toim.) 2007: Ekopsykologia ja perinnetieto. Green Spot. Helsinki, 11–20.
- Hokkanen, Liisa 2009:** Empowerment valtaistumisen ja voimaantumisen dialogina. Teoksessa Mäntysaari, Mikko & Pohjola, Anneli & Pösö, Tarja (toim.) 2009: Sosiaalityö ja teoria. PS -kustannus. Jyväskylä, 315–337.
- Hämäläinen, Hannu 2005:** Innovaatiotoiminnalla ratkaisuja hyvinvointiyhteiskunnan tulevaisuuden haasteisiin. Lehdessä Yhteiskuntapolitiikka 70 (2), 197–204.
- IFSW 2000:** Sosiaalityön kansainvälinen määritelmä.
- Jaakkola, Jouko 1994:** Sosiaalisen kysymyksen yhteiskunta. Teoksessa Jaakkola, Jouko & Pulma, Panu & Satka, Mirja & Urponen, Kyösti 1994: Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva. Suomalaisten sosiaalisen turvan historia. Sosiaaliturvan Keskusliitto. Helsinki, 71–161.
- Juhila, Kirsi 2006:** Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Vastapaino. Tampere.
- Järviluoma, Jari 2006:** Turistin luonto. Tutkimus luonnon merkityksestä matkailun vetovoimatekijänä neljässä Lapin matkailukeskuksessa. Acta Universitatis Lapponiensis 96. Lapin yliopisto. Rovaniemi.
- Kananoja, Aulikki 2010a:** Sosiaalityö ammattina. Teoksessa Kananoja, Aulikki & Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (toim.) 2010: Sosiaalityön käsikirja. Toinen uudistettu laitos. Tietosanoma. Helsinki, 21–28.
- Kananoja, Aulikki 2010b:** Asiakastyön yleiset lähtökohdat. Teoksessa Kananoja, Aulikki & Lähteinen, Martti & Marjamäki, Pirjo (toim.) 2010: Sosiaalityön käsikirja. Toinen uudistettu laitos. Tietosanoma. Helsinki, 119–139.
- Karjalainen, Pekka & Sarvimäki, Pirjo (toim.) 2005:** Sosiaalityö hyvinvointipolitiikan välineenä 2015. Toimenpideohjelma. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Helsinki.
- Karvinen-Niinikoski, Synnöve 2009:** Postmoderni sosiaalityö. Teoksessa Mäntysaari, Mikko & Pohjola, Anneli & Pösö, Tarja (toim.) 2009: Sosiaalityö ja teoria. PS -kustannus. Jyväskylä, 131–159.
- Kauhanen, Jouni 2005:** Kohtaamispaikkana Pelso. Pakosta, tarpeesta ja halusta. Valloittamassa ja hyödyntämässä suota 1857–1990. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 42. Joensuu.

- Kilpeläinen, Arja 2009:** Luhmannin ekologinen kommunikaatio teoreettisena lähestymistapana sosiaalityössä. Teoksessa Mäntysaari, Mikko & Pohjola, Anneli & Pösö, Tarja (toim.) 2009: Sosiaalityö ja teoria. PS -kustannus. Jyväskylä, 67–84.
- Kranni, Katri 2010:** Creen Care Finland. Sähköposti 5.9.2010.
- Korhonen Sanna 2011:** Sosiaalityötä luonnollisesti. Sähköposti 7.2.2011
- Kuisma, Juha 2001:** Matka ympäristöyhteiskuntaan. Tilastokeskus.
- Kuusela, Katja Aulikki 2007:** Asfalttilampola. Luonto palvelutalossa asuvien elämässä. Pro Gradu -tutkielma. Lapin yliopisto.
- Langan, Mary 2002:** The Legacy of Radical Social Work. Teoksessa Adams, Robert & Dominelli, Lena & Payne, Malcolm (toim.) 2002: Social Work: Themes, Issues and Critical Debates. Second Edition. Palgrave. Houdmills etc., 209–217.
- Leadbetter, Michael 2002:** Empowerment and Advocacy. Teoksessa Adams, Robert & Dominelli, Lena & Payne, Malcolm (toim.) 2002: Social Work: Themes, Issues and Critical Debates. Second Edition. Palgrave. Houdmills etc., 200–208.
- Lummukka, Maija 1998:** Itsenäistynyt nuori elinympäristönsä osana. Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati (toim.) 1998: Ekososiaalisia oivalluksia sosiaalityön arjesta. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen yhteiskuntapolitiikan työpapereita no. 102. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä, 153–175.
- Matthies, Aila-Leena 1993:** Ekologinen lähestymistapa sosiaalityössä. Teoksessa Granfelt, Riitta & Jokiranta, Harri & Karvinen, Synnöve & Matthies, Aila-Leena & Pohjola, Anneli 1993: Monisärmäinen sosiaalityö. Sosiaaliturvan Keskusliitto. Helsinki, 229–252.
- Matthies, Aila-Leena 2008:** Kansalaisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa. Teoksessa Roivainen, Irene & Nylund, Marianne & Korkiamäki, Riikka & Raitakari, Suvi 2008: Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai yhteiskunnan asialla? PS-Kustannus. Juva, 61–79.
- Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati (toim.) 1998:** Ekososiaalisia oivalluksia sosiaalityön arjesta. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen yhteiskuntapolitiikan työpapereita no. 102. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.
- Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati & Ward, Dave 2001:** The Eco-social Approach in Social work. SoPhi. Jyväskylä.
- Mcdonald, Catherine 2006:** Challenging Social Work. The Context of Practice. Palgrave Macmillan. Houndmills etc.
- Mikä ihmeen Creen care? 2009.** Maaseutupolitiikan infosivu Green caresta. Osoitteessa http://www.maaseutupolitiikka.fi/teemaryhmat/hyvinvointipalvelut/green_care. Luettu 17.2.2011.
- Mitä on Green Care? 2011.** Green Care Finland ry:n esittelysivu Green Caresta. Osoitteessa <http://www.gcf finland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko>. Luettu 12.4.2011
- Mitä on Green Care: Menetelmät 2011.** Osoitteessa <http://www.gcf finland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko?name=Menetelmät&parentName=MitaOnGreenCarePaavalikko&parentSubName=MitaOnGreenCarePaavalikko>. Luettu 12.4.2011.
- Mitä on Green Care: Toimialat 2011.** Osoitteessa <http://www.gcf finland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko?name=toimialat&parentName=MitaOnGreenCarePaavalikko&parentSubName=MitaOnGreenCarePaavalikko>. Luettu 12.4.2011.

- Moore, Robin C. 1999:** Healing Gardens for Children. Teoksessa Cooper Marcus, Clare & Barnes, Marni 1999: Healing Gardens. Therapeutic Benefits and Design Recommendations. John Wiley & Sons, inc. New York, 323–384.
- Niemelä, Pauli 2009:** Ihmisen toiminnallisuus ja hyvinvointi sosiaalityön teoreettisen ymmärryksen perustana. Teoksessa Mäntysaari, Mikko & Pohjola, Anneli & Pösö, Tarja (toim.) 2009: Sosiaalityö ja teoria. PS -kustannus. Jyväskylä, 209–236.
- Närhi, Kati & Matthies, Aila-Leena 2001:** What is Ecological (self-)Consciousness of Social work? Teoksessa Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati & Ward, Dave 2001: The Eco-social Approach in Social work. SoPhi. Jyväskylä, 16–53.
- Okulov, Seija 1998:** Kaksi kuvaa ekologisen ja sosiaalisen rajapinnasta. Teoksessa Matthies, Aila-Leena & Närhi, Kati (toim.) 1998: Ekososiaalisia oivalluksia sosiaalityön arjesta. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen yhteiskunta politiikan työpapereita no. 102. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä, 16–34.
- Partanen, Ulla & Lilja, Taina & Kurppa, Sirpa & Soini, Katriina 2006:** Farming for Health in Finland. Teoksessa Hassink, Jan & Van Dijk, Majken (toim.) 2006: Farming for Health. Green-care Farming across Europe and the United States of America. Springer. Netherlands, 135–146.
- Parton, Nigel 2002:** Postmodern and Constructionist Approaches to Social Work. Teoksessa Adams, Robert & Dominelli, Lena & Payne, Malcolm (toim.) 2002: Social Work: Themes, Issues and Critical Debates. Second Edition. Palgrave. Houndmills etc., 237–246.
- Payne, Malcolm 1997:** Modern Social Work Theory. Second Edition. Macmillan. Houndmills etc.
- Pincus, Allen & Minahan, Anne 1973:** Social Work Practice: Model and Method. F.E. Peacock Publishers, Inc. Itasca, Illinois.
- Preston-Shoot, Michael & Agass, Dick 1990:** Making Sense of Social Work. Psychodynamics, Systems and Practice. Macmillan. Houndmills etc.
- Pulma, Panu 1994:** Vaivaisten valtakunta. Teoksessa Jaakkola, Jouko & Pulma, Panu & Satka, Mirja & Urponen, Kyösti 1994: Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva. Suomalaisten sosiaalisen turvan historia. Sosiaaliturvan Keskusliitto. Helsinki, 15–70.
- Rappe, Erja 2003a:** Puutarhaterapia. Teoksessa Rappe, Erja & Lindén, Leena & Koivunen, Taina 2003: Puisto, puutarha ja hyvinvointi. Viherympäristöliitto. Helsinki, 45–60.
- Rappe, Erja 2003b:** Puisto, puutarha ja koettu hyvinvointi. Teoksessa Rappe, Erja & Lindén, Leena & Koivunen, Taina 2003: Puisto, puutarha ja hyvinvointi. Viherympäristöliitto. Helsinki, 21–26.
- Relf, Paula Diane 2006:** Theoretical Models for Research and Program Development in Agriculture and Health Care. Teoksessa Hassink, Jan & Van Dijk, Majken (toim.) 2006: Farming for Health. Green-care Farming across Europe and the United States of America. Springer. Netherlands, 1–20.
- Roivainen, Irene 2008:** Onko yhdyskuntatyö katoamassa suomalaisesta yhteiskunnasta? Teoksessa Roivainen, Irene & Nylund, Marianne & Korkiamäki, Riikka & Raitakari, Suvi 2008: Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai yhteiskunnan asiassa? PS-Kustannus. Juva, 9–20.
- Saari, Juho 2008:** Sosiaalisten innovaatioiden aika. Teoksessa Saari, Juho (toim.) 2008: Sosiaaliset innovaatiot ja hyvinvointipalvelun muutos. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki, 7–43.
- Salonen, Kirsi 2010:** Mielen luonto. Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Green Spot. Helsinki.

- Salonen, Kirsi 2007:** Ihminen on luontoa. Teoksessa Heiskanen, Irma & Kailo, Kaarina (toim.) 2007: Ekopsykologia ja perinnetieto. Green Spot. Helsinki, 49–70.
- Salonen, Kirsi 2005:** Mieli ja maisemat. Eko- ja ympäristöpsykologian näkökulma. Edita. helsinki.
- Salovuori, Tuomo 2010:** Green care - vihreä hoiva valtaa alaa. Lehdessä Sosiaalietieto 10 (6 - 7), 26–29.
- Salovuori, Tuomo 2008:** Puutarha hoitaa. Lehdessä Sosiaaliturva 08 (6–7), 20–22.
- Satka, Mirja 1994:** Sosiaalinen työ peräänkatsojamiehestä sosiaalisesti hoivayrittäjäksi. Teoksessa Jaakkola, Jouko & Pulma, Panu & Satka, Mirja & Urponen, Kyösti 1994: Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva. Suomalaisten sosiaalisen turvan historia. Sosiaaliturvan Keskusliitto. Helsinki, 262–339.
- Sempik, Joe 2008:** Green Care: A Natural Resource for Therapeutic Communities? Lehdessä Therapeutic Communities. International journal of therapeutic communities 29 (3), 221–227.
- Sempik, Joe & Aldridge, Jo 2006:** Care Farms and Care Gardens. Horticulture as therapy in UK. Teoksessa Hassink, Jan & Van Dijk, Majken (toim.) 2006: Farming for Health. Green-care Farming across Europe and the United States of America. Springer. Netherlands, 147–161.
- Sempik, Joe & Hine, Rachel & Wilcox, Deborah (toim.) 2010:** Green Care: A Conceptual Framework. A Report of the Working Group on the Health Benefits of Green Care. Loughborough University. Loughborough.
- Siltaniemi, Aki & Perälähti, Anne & Eronen, Anne & Londén, Pia 2007:** Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Keski-Suomessa. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki.
- Soini, Katariina 2011:** Green Care. Luento Sitran ja Green Care Finlandin työpajassa 30.3.2011.
- Suomalaisia toimijoita ja hankkeita 2009.** Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) info Green careen liittyvistä toimijoista ja hankkeista. Ositteessa <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/maaseutuyritys/mahdollisuuksienmaaseutu/greencare/suomalaisia>. Luettu 11.2.2011.
- Ulrich, Roger S. 1999:** Effects of Gardens on Health Outcomes: Theory and Research. Teoksessa Cooper Marcus, Clare & Barnes, Marni 1999: Healing Gardens. Therapeutic Benefits and Design Recommendations. John Wiley & Sons, inc. New York, 27–86.
- Urponen, Kyösti 1994:** Huoltoyhteiskunnasta hyvinvointivaltioon. Teoksessa Jaakkola, Jouko & Pulma, Panu & Satka, Mirja & Urponen, Kyösti 1994: Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva. Suomalaisten sosiaalisen turvan historia. Sosiaaliturvan Keskusliitto. Helsinki, 163–260.
- Viialainen, Riitta 2010:** Toimistosta luontoon. Lehdessä Tesso 41 (6), 41–42.
- Wahlström, Riitta 2007:** Miten luonto kuntouttaa? Ekoterapiaa käytännössä. Teoksessa Heiskanen, Irma & Kailo, Kaarina (toim.) 2007: Ekopsykologia ja perinnetieto. Green Spot. Helsinki, 78–89.
- Yli-Viikari, Anja 2011:** Green Care hyvinvointivaikutusten tunnistaminen. MTT:n Kasvu-sarjan raportti. Käsikirjoitus.
- Yli-Viikari, Anja & Lilja, Taina & Heikkilä, Katariina & Kirveennummi, Anna & Kivinen, Tapani & Partanen, Ulla & Rantamäki-Lahtinen, Leena & Soini, Katriina 2009:** Green Care – terveyttä ja hyvinvointia maatilalta. Maa- ja elintarviketalous 141 69s. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. Tampere.